

fugle & natur

4 | NOVEMBER | 2016

Dansk Ornitologisk Forening

- › Klima flytter på vinterfugle
- › 4 mio. skovspurve i DK
- › Søges: skov med fugle uden huse
- › Nat med røde glenter

BirdLife
INTERNATIONAL

Egon Østergaard
Formand i DOF

Regulering af bramgæs truer beskyttede engfugle

Sårbare bestande af ynglende engfugle på Mandø er gået dramatisk tilbage de seneste to år, hvor der er givet sribetvis af tilladelser til regulering af bramgæs i engfuglenes yngletid og midt i et Natura 2000-område. Den praksis kalder bestemt ikke på en gentagelse i 2017!

Ynglebetingelserne på øen i 2015 og 2016 var ellers ekstra gode efter meget nedbør i marts-april, så bestandene burde have været i top. Men når reguleringsjægere løber rundt på engene og skyder til højre og venstre, eller når landmænd med diverse skræmmemidler jager rundt med gæssene og engfuglene dag efter dag, så går det ud over de ynglende store kobbersnepper, strandskader og viber. Det er ikke overraskende, men veldokumenteret og elementær viden fra tidligere undersøgelser af forstyrrelser af ynglende engfugle.

DOF udtrykte allerede på Vildtforvaltningsrådets møde i december 2015 utilfredshed med, at Naturstyrelsen lagde op til øget regulering af bramgæs, også i yngletiden og i vores mest betydningsfulde natur: Natura 2000-områderne. Der var hverken udarbejdet administrationsgrundlag eller foretaget konsekvensvurderinger. Det blev først lavet efterfølgende.

Aarhus Universitet (DCE) har nu efter ønske fra Naturstyrelsen foretaget en konsekvensvurdering af reguleringen af bramgæs, og sagen er klar. Reguleringen har ikke påvirket de såkaldte udpegningsarter, for de er allerede forsvundet fra området, men til gengæld er bestanden af stor kobbersneppe, strandskade og viber gået tilbage med 50 pct. som følge af reguleringen i 2015 og 2016.

Herudover konstaterer DCE i rapporten, at der er indberettet 137 skudte bramgæs i marts-maj 2016 på Mandø, men også at

”Regulering og bortskræmning af bramgæs på Mandø har ikke haft en markant effekt på det overordnede antal af gæs. I de ydre koge har regulering og bortskræmning ikke været effektiv i forhold til at begrænse gæssenes udnyttelse af fenerne.” Mere klart kan det vel næppe siges!

En spritny rapport fra Journal of Applied Ecology, ”Scaring waterfowl as a management tool: how much more do geese forage after disturbance?” viser også, at jo mere gæssene jages rundt med, jo større bliver deres fødebehov. Fx betyder forstyrrelse og opflyvning fem gange om dagen et øget fødebehov på 11-16 pct. Det kalder på, at der bør udlægges forstyrrelsesfrie områder i gæssenes foretrukne områder, fx i Natura 2000-områder, hvor de kan hvile og æde i fred.

Med de nye reguleringsregler, der også er et ønske fra to ministres side for at vise handlekraft, er bramgæsen nu reel fredløs, selvom der ikke er jagttid på den. Arten kan reguleres efter meget lempelige regler i alle årets måneder også i internationalt naturbeskyttede områder. Juridisk er det ikke jagttid, men det er meget tæt på.

Efter den klokkeklare konsekvensvurdering fra forskerne på Aarhus Universitet vil det være at handle mod bedre vidende, hvis der gives tilladelser til regulering i områder med ynglende engfugle i årene fremover. Udfordringerne med den stærkt stigende bestand af bramgæs skal løses intelligent ved en international forvaltningsplan i stedet for skadelige hovsaløsninger.

Egon Østergaard
Egon Østergaard, Formand DOF

Forside

Stadigt flere røde glenter overvintrer i Danmark og kan opleves på kollektive overnatningspladser. Læs Rikke Rørbechs reportage side 10-13. Forsidebilledet er taget af Helge Sørensen.

Udgivet af

Dansk Ornitologisk Forening – DOF – BirdLife Denmark
Vesterbrogade 138-140 . 1620 København V
Tlf. 33 28 38 00 (alle hverdage 11-15) . Mail: dof@dof.dk

Redaktør (ansv.): Helge Røjle Christensen, Pilgårdsvej 4, 7742 Vesløs, tlf. 97 99 32 77 (aften), e-post: fugleognatur@dof.dk

Annoncer: Maya Schuster . **Ture og Møder:** Mads Oddershede

Oplag: 17.000. **ISSN:** 1395-8860

Layout og tryk: Vivian Buch, www.step.dk

Indhold

Klimaet flytter på vinterfuglene.....	3
Nye tal fra vinter TimeTælleTure	6
DOF's hæderspris 2016.....	9
Godnat med røde glenter.....	10
Søges: reservater med skov	14
DOF's medlemmer køber klimaskov.....	16
Dykænder med lysloggere.....	19
Rookie – fugle i børnehøjde.....	23
”Dyrke fugle” – i højmoser	27
Lokalsider – ture og møder	31 - 45

Klimaet flytter på vinterfuglene

Af Helge Røjle Christensen

Stillitsen ser eksotisk ud, og den er da også et eksempel på en varmeelskende fuglearart, som er i fremgang og breder vinterkvarteret mod nordøst. Foto: Ulrik Bruun.

Nordeuropæiske fugle har rykket vinterkvarteret mod nordøst. Det viser en undersøgelse af 50 fuglearters overvintringsområder, som Dansk Ornitologisk Forening har bidraget til.

Hundredevis af frivillige fugletælleres metodiske registreringer gennem flere årtier afslører nu, hvordan de mest almindelige landfugle påvirkes af klimaændringer med generelt mildere vintre i Nordeuropa. Data fra tusindvis af faste punkter på tælleruter fra Finland i nord til Holland

i syd viser, at de almindelige fuglearter gradvist flytter deres vinterkvarterer mod nordøst. Samtidig er en række kuldeelskende fuglearter i Nordeuropa i tilbagegang, mens en række varmeelskende arter tilsvarende er i fremgang. Resultaterne er netop offentliggjort i en artikel i det videnskabelige tidsskrift *Diversity and Distributions*.

Finland vs. Holland

Hvis vi først ser på flytningen af vinterkvarterer, så er udviklingen tydelig, når man sammenligner Finland og Holland. I Finland er 43 procent af de undersøgte fuglearter i fremgang om vinteren, mens 33 procent er i tilbagegang. I Holland er det stik modsat. Her er kun 29 procent af arterne i fremgang, mens 40 procent er i

Fem musvåger og en fjeldvåge. En sydlig art i fremgang og en nordlig art i tilbagegang. Foto: John Larsen.

Sådan bliver du punkttæller:

Måske har du fået lyst til at starte en ny punkttællingsrute og dermed bidrage til vigtig ny viden om fuglene, som du for eksempel kan læse om i denne artikel.

En punkttælling går som navnet siger ud på at tælle fra faste punkter på en rute år efter år enten om vinteren eller i yngletiden. Der tælles fugle i fem minutter ved hvert punkt, og ruterne er typisk på enten 10 eller 20 punkter.

Vi har brug for, at flere kyndige fuglefolk deltager i punkttællingerne.

Du kan tilmelde dig ved at kontakte DOF v. Michael Fink
e-mail: michael.fink@dof.dk,
telefon 33283821.

tilbagegang – se tabellen side 5. Som det også fremgår af tabellen, så er der ikke på samme måde en tydelig udvikling i hverken Sverige eller Danmark. "Det viser i høj grad værdien af, at vi er begyndt at samarbejde om den slags undersøgelser på tværs af landegrænserne", siger biologen Henning Heldbjerg fra DOF, som er medforfatter til artiklen. Det er netop vinterpunkttællingerne i alle fire lande, som danner grundlag for undersøgelsen. "Hvis vi blot havde lavet en dansk undersøgelse, så havde vi næppe registreret udviklingen. Så langt er der jo heller ikke fra Tønder til Skagen", konstaterer han.

Samme hos vandfugle

Tidligere har andre undersøgelser vist, at vandfugle har flyttet deres vinterkvarterer mod nordøst i Nordeuropa på grund af mindre isdække om vinteren. Nu er den samme bevægelse altså også

dokumenteret indenfor de 50 arter landfugle. Undersøgelsen dækker perioden fra vinteren 1980-81 til vinteren 2013-14. "Det er faktisk første gang, at vi har bidraget til en videnskabelig artikel med tal fra de danske vinter-punkttællinger. Generelt har der været mere fokus på ynglefugletællingerne. Men undersøgelsen viser, at det virkelig nytter noget, når så mange frivillige fugletællere laver punkttællinger i så lange tidsserier. Så det er bare med at blive ved med at tælle, og gerne få endnu flere med", siger Henning Heldbjerg.

Kuldefugle skubbes nordpå

Samtidig med, at mange fuglearter forskyder vinterkvarteret længere mod nordøst, så er der en række nordlige og kuldeelskende – eller måske rettere kuldetålende fuglearter – som er i tilbagegang. Mens flere sydligere arter modsat er i langsigtet fremgang. Det er den anden hovedkonklusion i undersøgelsen.

	Arter i fremgang	Arter i tilbagegang
Finland	43 pct.	33 pct.
Sverige	30 pct.	36 pct.
Danmark	41 pct.	39 pct.
Holland	29 pct.	40 pct.

Som eksempler på nordlige arter i tilbagegang nævner artiklen fjeldvåge, fyrremejse, kvækerfinke og bjergirisk, mens eksempler på sydligere arter i generel fremgang er musvåge, solsort, stillits og kernebider.

"En art som kvækerfinken har faktisk skubbet sin sydgrænse som ynglefugl nogle hundrede kilometer mod nord de senere årtier, men det mærker vi jo ikke lige til i Danmark, da kvækerfinken aldrig

har været en almindelig dansk ynglefugl. Det seneste sikre ynglefund er fra 1974", siger Henning Heldbjerg.

Aleksi Lehikoinen, Ruud P. B. Foppen, Henning Heldbjerg, Ake Lindström, Willem van Manen, Sirke Piirainen, Chris A. M. van Turnhout and Stuart H. M. Butchart. (2016): Large-scale climatic drivers of regional winter bird population trends. Diversity and Distributions doi:10.1111/ddi.12480

FAKTA:

De 50 undersøgte vinterfuglearter:

Agerhøne, duehøg, spurvehøg, musvåge, fjeldvåge, tårnfalk, ringdue, tyrkerdue, grønspætte, sortspætte, stor flagspætte, sanglærke, gærdesmutte, silkehale, engpiber, rødhals, solsort, sjagger, vindrossel, fuglekonge, halemejse, fyrremejse, sumpmejse, topmejse, sortmejse, blåmejse, musvit, spætmejse, træløber, stor tornskade, skovskade, husskade, allike, råge, gråkrage, ravn, stær, gråspurv, skovspurv, bogfinke, kvækerfinke, grønirisk, stillits, grønsisken, bjergirisk, gråsisken, kernebider, lille korsnæb, dompap, gulspurv

Kvækerfinke på vinterbesøg. Den trives godt med kulde og har tilsyneladende problemer med klimaændringerne. Foto: John Larsen.

Skovspurven er tilsyneladende den talrigeste fugl i Danmark om vinteren. Foto: Jan Skriver.

Af Per Frydenlund Nielsen & Thomas Vikstrøm.

4 mio. skovspurve i Danmark om vinteren

TimeTælleTurene i Atlas III-projektet begynder nu at give resultater. Her er de første foreløbige bestandsestimater af syv af Danmarks vinterfugle.

Atlas III udgøres først og fremmest af feltundersøgelser, som foregår i hele landet i perioden 1. marts 2014 - 28. februar 2018. Formålet er at levere opdateret dokumentation for den aktuelle udbredelse af alle ynglende fuglearter i Danmark samt at beregne tætheder og bestandsstørrelser for de mest almindelige fuglearter i ynglesæsonen og om vinteren. Resultaterne vil blive sammenlignet med arternes udbredelse i 1970'erne og 1990'erne og blandt andet vise arternes udviklingstendenser.

En af feltundersøgelserne består af såkaldte TimeTælleTure ad en fastlagt rute på 1 km, som gennemgås tre gange forår, sommer og vinter i løbet af projektet. Du kan læse mere om Atlas III og feltundersøgelserne på atlashjemmesiden <http://dofbasen.dk/atlas>. Der er nu gået to sæsoner med TimeTælleTure, og der er udført lidt over 1000 vinter-TimeTælleTure i alt. Dette svarer til 59 % af de vinterture, der kan udføres i løbet af projektet. På baggrund af resultaterne for de to første vintersæsoner har det været muligt at levere de første foreløbige estimater

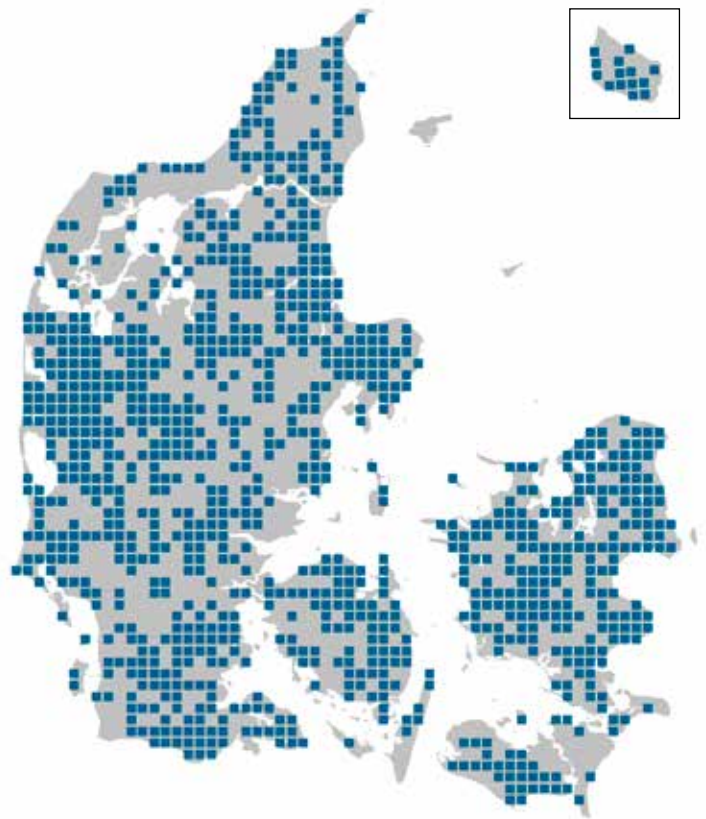
FAKTA - om TimeTælleTure i Atlas III:

- 473 atlasdeltagere har udført TimeTælleTure (60 % af de kvadratansvarlige)
- 1103 tidlige yngle-TimeTælleTure er udført (64 % af turene)
- 1132 sene yngle-TimeTælleTure er udført (66 % af turene)
- 1015 vinter-TimeTælleTure er udført (59 % af turene)

TimeTælleTurene i Atlas III skal bruges til at estimere bestandsstørrelserne af Danmarks almindeligste yngle- og vinterarter:

Ynglefugle: sanglærke, bogfinke, solsort, ringdue, stær, skovspurv, landsvale, musvit, gransanger, gulspurv, tornsanger, munk, gransanger, gråspurv, grønirisk, gråkrage, løvsanger, gærdesmutte, blåmejse, rødhals, engpiber, allike, havesanger, hvid vipstjert m.fl.

Vinterfugle: skovspurv, musvit, bogfinke, solsort, gulspurv, gråspurv, blåmejse, allike, grønsisken, grønirisk, fuglekonge, husskade, dompap, sortmejse, gærdesmutte, spætmejse, sumpmejse, rødhals m.fl.

(vurderinger) af vinterbestandens størrelse for skovspurv, musvit, solsort og fire andre vinterarter. Tallene er ikke endelige, men giver en fornemmelse på, hvordan resultaterne kan se ud, når de sidste vinterture er gået i begyndelsen af 2018.

De første resultater tyder på, at den mest talrige vinterart er skovspurven med 3,5-4,1 millioner individer efterfulgt af musvit (2,8-3,1 mio.) og solsorten (2,4-2,8 mio.).

Flere ture giver bedre tal

Atlas III forventer at levere bestandsestimater for mindst 30 vinterfuglearter. Jo flere TimeTælleTure, der bliver udført, jo flere arter vil der kunne leveres bestandsestimater for. Hvis vi når målsætningen om, at mindst 80 % af vinterturene bliver udført, så vil vi for eksempel også kunne levere bestandsestimater for lidt mere fåtallige arter som halemejse, agerhøne, topmejse, træløber, kernebidder og stor gråsisken.

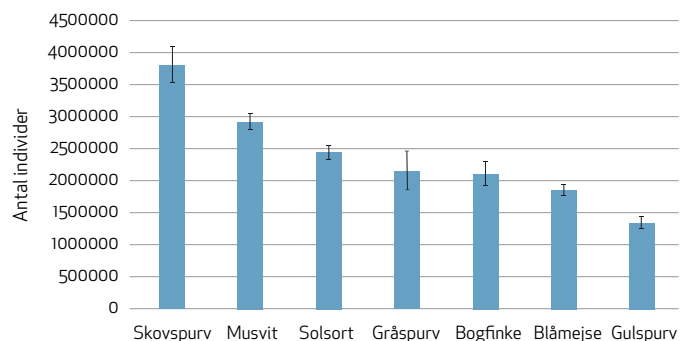
Flere ture giver flere arter, men også mere præcise estimater af bestandsstørrelsen med en lavere usikkerhed. I de syv eksempler i denne artikel er estimaterne relativt præcise, men det er tydeligt, at estimaterne for skovspurv og gråspurv er mindre præcise end for resten af arterne (se grafen).

Endelig giver flere TimeTælleTure en bedre repræsentation af naturtyperne i Danmark. Et af formålene med placeringen og antallet af TimeTælleTurene er, at de indsamlede data skal repræsentere det danske landskab.

Noget af det helt unikke ved atlasundersøgelsen er, at resultatet er et billede af hele den danske bestand af den enkelte art og ikke kun et billede af bestandene i de områder, hvor ornitologer færdes.

Efter projektets første to sæsoner er der udført godt 1000 vinter-TimeTælleTure i det meste af Danmark.

Vinter bestandsestimater

Her er de første bestandsestimater for syv af Danmarks almindeligste vinterfugle på grundlag af TimeTælleTurene. Usikkerheden fremgår af den lodrette linje i toppen af hver søjle.

Derfor ligger turene ikke nødvendigvis i områder med mange fugle, og de er alle lige vigtige for projektet, turene i skov såvel som turene i agerland og by.

Vinter-TimeTælleTurene, som resultaterne her er baseret på, indeholder en overrepræsentation af skov og eng og en underrepræsentation af agerland. Flere ture i agerlandet vil give et mere præcist billede af bestandene.

Per Frydenlund Nielsen er frivillig i DOF og Thomas Vikstrøm er leder af Atlas III-projektet. Artiklen er en let revideret og opdateret udgave af et indlæg på Pandion fra april 2016, forfattet af Irina Levinsky.

Giv fuglene en julegave

Sammen arbejder vi for at hjælpe Danmarks fugle

MobilePay 2048 6440

hvis du vil give fuglene en ekstra julegave

Fra natsværmer til ringmærker

Af Helge Røjle Christensen

Hans Lind modtager DOF's hæderspris 2016 – ikke mindst for hans store indsats som leder af Gedser Fuglestation.

Det begyndte egentlig med natsværmer. Som ung sønderjyde var det ikke fuglene, som først fangede Hans Linds interesse. Det var mere naturen generelt, fisketure og især natsværmer, som han fordybede sig i. Men da Hans Lind fik sin læreruddannelse, rykkede han til Nykøbing Falster: "Det var faktisk også på grund af natsværmerne. Dengang i 1960'erne kunne man vælge og vrage mellem jobbene som nyuddannet lærer. Jeg valgte Sydhavsøerne, fordi det er et af de mest spændende steder i Danmark, når det gælder natsværmer", fortæller Hans Lind, som i dag er 73 år. Men så kom isvinteren 1969-70. Natsværmerne lå gemt som larver eller pupper under sneen, mens store flokke af svaner samledes i det endnu åbne vand ved Guldborgsund. Hans Lind og en kammerat fik et tilbud om at hjælpe de erfarne svaneringmærkere på stedet. "Vi lånte 50 ringe til svaner, og de var alle sammen brugt dagen efter. Den vinter mærkede vi over 900 svaner, og så var jeg ellers solgt til ringmærkningen", husker han. "Nogen gange foregik det på den måde, at vi kørte til Gedser med to net om eftermiddagen efter arbejde, ringmærkede lidt om aftenen, sov i bilen for at ringmærke tidlig morgen – og så på arbejde igen bagefter. Dengang kunne man jo det hele"

Stationsleder siden 2008

I dag foregår ringmærkningen i Gedser på et helt andet niveau. Fuglestationen på sydspidsen af Falster er det sted i landet, hvor der mærkes flest fugle. Ca. 15.000

fugle ud af de ca. 100.000, som hvert år får ring på i Danmark.

Siden 2008 har Hans Lind været leder af fuglestationen, et frivilligt, ulønnet arbejde. "Min største oplevelse med fuglestationen er helt enkelt at opleve, hvor godt det går i det daglige. Vi har haft stor succes med at hente unge udenlandske ringmærkere til stationen, og det har været med til at skabe et inspirerende miljø. Vi får også mange besøgende og satser meget på formidling omkring fuglene og ringmærkningen", siger han. Men Hans Lind nævner også "The Gedser Double" – en enestående begivenhed i dansk feltornitologi, hvor der på to dage i månedsskiftet maj-juni 2003 blev fanget to nye arter for Danmark, nemlig klippeværting og østlig bleg gulbug.

"Indtil da havde man især betragtet Gedser som et træksted om efteråret. Men der er faktisk masser af træk også om foråret, når fugle, som er fløjet for langt, skal sydpå igen. Nu ringmærker vi i to lange perioder fra 1. marts til 15. juni og igen fra 20. juli til midten af november."

For mange blåmejsler

Hans Lind har også været bestyrelsesmedlem i DOF Storstrøm og turlleder på mange fugleture i området, men først og fremmest er han ringmærker:

"Det er spændingen ved at gå en runde og se, hvad der gemmer sig i det næste net. Og samtidig ved man, at vi bidrager til ny viden om fuglene".

Men hvis du så spørger Hans Lind, hvad den værste oplevelse har været på Gedser Fuglestation, så kommer svaret også prompte: "Det er helt sikkert, når der pludselig kommer en invasion af blåmejsler. Der kan være så mange fugle, at vi knapt nok kan nå at pille alle de små aggressive mejsler ud af nettene. Heldigvis har vi nu lært at håndtere det. Vi holder nemlig øje med situationen i Falsterbo. Hvis de får en invasion af blåmejsler, så ved vi, at vi er i farezonen et par dage efter – og så lader vi simpelthen være med at åbne alle nettene."

Hædersprisen fra DOF overrækkes på foreningens repræsentantskabsmøde i november.

Hans Lind i godt selskab med slørugler. Foto: Benny Steinmejer.

Juledag viser sig at være en glimrende dag at køre en tur til Merringvej, der ligger lidt syd for landsbyen Korning. Lige der, hvor broen krydser hovedvej 30, holder en lang række biler i rabatten.

Det er bidende koldt med truende skyer og en frisk vind. Det lover godt for en stor oplevelse denne sene eftermiddag. Konturerne af en flok frysende vinterklædte folk med kikkerters træder frem. Der er en særlig stemning, dagen efter juleaften, her på Lars Tyndskids mark.

Hans Pinstrup fra DOF Sydøstjylland står med håndtælleren "klik, klik" lyder det. Han kommer her og tæller de røde glenter tre til fem gange om ugen.

"Jeg bruger højspændingsmasten som punkt, når en fugl passerer masten, så er den i området, og så tæller jeg". Klik, klik lyder det igen i hans hånd, mens han fortsætter:

"Fra nu af og så den næste time flyver de ind. Sidste år var vi oppe på 185 fugle. De

flyver ind langs ådalen. Nu kommer der en, to, tre... fem fugle. Hellere klikke én for lidt frem for én for meget. Det er, fordi der så mange, at det er så spændende", fortæller han begejstret.

En bil kommer kørende i rasende fart. Der gasses lidt ekstra op, da den passerer de mange ornitologer, der står lænet op af deres biler med kikkerten for øjnene. Det er den lokale Brian, der hævder sit territorium. Det hører ligesom med herude i den smattede vejrabat, hvor kragerne vender.

135-137-138 glenter er nu fløjet ind – og klokken

*Glentekiggere i vinterkulden.
Det er Hans Pinstrup til højre.
Foto: Rikke Rørbech.*

Flere biler kommer til, og ud stiger flere ornitologer. Mange benytter sig af at komme forbi, nu juleferien holdes i Jylland. Hans Pinstrup kender mange af de nytilkomne. De fortæller, at de lige har rejst sig efter julefrokosten og er smuttet af sted fra familien for at få et kik på de mange glenter. Hans fortæller beredvilligt om sine iagttagelser og de mange tællinger. Flere har allerede kigget i DOF-basen, hvor der jævnligt bliver indtastet fra Merringvej.

Opdagelsen i 2014

Alex Sand Frich fortæller om den eftermiddag i slutningen af november 2014, hvor han og hans kæreste Yvonne Feldskov var på vej hjem fra Djursland. Det var blæsende, regnfuldt og temmelig mørkt. Da de passerede afkørslen til Korning, så de silhuetterne af 19 glenter svæve over Ussinggård. Men kunne det virkelig være rigtigt, at der

var så mange? Snakken gik mellem dem resten af køreturen hjem. Om aftenen ringede Alex til Peder Nygaard Nielsen. Han har gået i området i mange år og bl.a. observeret et glentepar, der igennem flere år trofast er vendt tilbage til samme lokalitet for at yngle i Merringgaard Skov.

Alex husker tilbage: "Onsdag den 3/12 var Peder og jeg på plads fra kl. 15.05, og ved vores ankomst sad der allerede 12 glenter i træerne. Stor var min lettelse over, at der virkelig VAR mange glenter i området, for ærligt talt, så var det nærmest kun skygger, Yvonne og jeg havde set den 30/11. Inden vi forlod stedet kl. 16.06, havde vi talt 44 glenter. Dagen efter var Hans Pinstrup på plads, og han

Glente i aftensol. Foto: Hans Pinstrup.

er kun 16.00

Reportage fra det nye 'hotte' overnatningssted for den røde glente i Merringgaard Skov, vest for Horsens.

Af Rikke Rørbech

Røde glenter over nattekvarteret i Merringgaard Skov. Foto: Hans Pinstrup.

Nat med glenter:

Udover ved Merringgaard nær Horsens, så er der også kendte overnatningspladser for rød glente ved Rønnekilde på Vestsjælland, ved Allested på Midtfyn og ved Albøge nær Grenå på Djursland. Husk at blive på offentlig vej og holde afstand til fuglene.

*Stadigt flere røde
glenter overvintrer
i Danmark. Foto:
John Larsen.*

Endnu en glente på vej. Foto: Helge Sørensen.

kunne bekræfte antallet. Et nyt overnatningssted for rød glente i Østjylland var en realitet.

Flokmentalitet hos glenter

Fuglene begynder at søge mod overnatningsstedet i oktober måned, og gruppen af fugle opløses i slutningen af marts. De er sociale fugle, som søger hinanden, ikke kun ved nattetide, men også for at finde føde. Er der mad nok, flokkes de gerne om et fødeemne. Fuglene, der holder til ved Merringgaard Skov, kommer flyvende fra alle retninger. Det er højst sandsynligt danske fugle, men der kan sagtens være fugle fra Sverige og Nordtyskland, som flyver efter selskab.

"Når glenterne sidder inde i skoven og prutter, skider og har det festligt, så kan de jo se på hinanden, om kroen er godt blæst op, så er det en mæt fugl. Det er tydeligt at se, når de kommer flyvende ind om de er mætte, for kroen er helt hævet" ... fortæller Hans Pinstrup.

Natten kan være farefuld, og når fugle overnatter i en stor flok, giver det en beskyttelse af det enkelte individ. Endelig kan den fælles soveplads fungere som en slags kontaktsted til at finde sig en partner. Et fænomen, man også kender fra de store ravneovernatningspladser, hvor unge ravne efterfølgende danner par.

Lige inden lukketid

En af de mange gæster på Merringvej kontakter Hans Pinstrup og spørger, hvor stor han tror bestanden er herhjemme? Gæsten begynder selv at regne:

"2 unger i snit og der er 100 par, det er firehundrede fugle?"

"Ja, og så trækker mange af ungfuglene væk. Hvis vi har en vinterbestand på 280-320 fugle, er det nok ikke helt skævt", svarer Hans Pinstrup.

Han fortæller videre, at han i aftes var inde at kigge i DOFbasen, og jo, der var talt 60 fugle ovre på Djursland, så det er altså ikke dem, der er kommet her til.

"Tænk hvis vi fik ringmærket nogle af dem, det vil være genialt. Det skal selvfølgelig gøres i ynglesæsonen, men det er alt for tidskrævende at finde deres reder", fortsætter Hans Pinstrup, mens han kigger lidt drømmende ud over marken.

Selvom vi står og kigger på fuglene i modlys, har Hans Pinstrup spottet en del ungfugle, så det er ikke kun gamle fugle, der flyver til overnatning her. Fuglene sætter sig i træerne, men er rykket lidt længere ind i skoven, måske fordi skumringen giver nervøsitet, eller fordi rækken af biler og folk med kikkerter er vokset. Måske har det ingen betydning, vi står trods alt 600 m fra skoven.

De mange glenter skruer sig op oven over skoven. Her kredser de lidt rundt, inden de sætter sig til rette i de høje træer for natten.

Rikke Rørbech er feltornitolog, filmproducent og underviser

KORT NYT

Forbud mod handel med truede fuglearter

En tiltrængt succes. Sådan kan man betegne resultatet af efterårets topmøde om CITES i Sydafrika. CITES er FN-konventionen om handel med truede dyr og planter.

De mest omtalte beslutninger fra topmødet er en forstærket indsats fra hele verdenssamfundet mod handel med elfenben og horn fra næsehorn. Der blev også indført et internationalt forbud mod handel med de truede skældyr, og man vedtog at indføre handelssanktioner mod lande som Vietnam og Mozambique, hvis de ikke griber hårdt ind mod den illegale handel med horn fra næsehorn. Der blev desuden vedtaget strenge regler for handel med silkehajer, rævehajer, djævlrokker og palisandertræ.

Men topmødets resultater er også godt nyt for flere truede fuglearter. Det gælder for eksempel den afrikanske gråpapegøje, som er en meget skattet burfugl og tillige kendt under navnet grå jako. Netop på grund af dens popularitet som burfugl er gråpapegøjen truet af fangst og handel. Mellem to og tre millioner fugle er blevet indfanget i skovene i Vest- og Central-Afrika i løbet af de sidste 40 år, og det har betydet alvorlig tilbagegang i det meste af udbredelsesområdet. Nu er der så indført et internationalt forbud mod al handel med gråpapegøjer, som er indfanget i naturen.

Hjelmnæsehornsfluglen er de senere år gået kraftigt tilbage i hele sit udbredelsesområde i Sydøst-Asien, fordi fuglens flotte hjelm på næbbet er blevet en eftertragtet vare på linje med elfenben. Arten er nu kategoriseret som "kritisk truet" på BirdLife Internationals rødliste. Handel med fuglens hjelm er allerede ulovlig, men topmødet vedtog en resolution med en række konkrete tiltag til forbedret beskyttelse af hjelmnæsehornsfluglen og en forstærket indsats for at stoppe den ulovlige handel.

Læs flere internationale fuglenyheder på www.birdlife.org

Søges: Skov med fugle uden huse

Med Fugleværnsfonden på reservatjagt

Af Helge Røjle Christensen

Det er snart fuldendt, Fugleværnsfondens jubilæumsår her i 2016. Men fondens formand, bestyrelse og medarbejdere er konstant på udkig efter nye ejendomme, som kan forvaltes i fuglenes tjeneste. Mens dette skrives, er der intet konkret. Men når dette læses, kan fondens 22. reservat være en realitet.

"Det er et svært marked", konstaterer Fugleværnsfondens formand Martin Iversen. "Alene den omstændighed, at vi helst vil undgå at købe ejendomme med bygninger på, gør det mere kompliceret. Mange ejendomme med god natur rummer også bygninger. Det gør dem dyrere, og det vil give os ekstra udgifter til vedligeholdelse.

Så vi koncentrerer os især om det noget mindre marked for naturejendomme uden bygninger", forklarer han.

"Dertil kommer, at mange ejendomme i naturen drives som produktionskov med stor vægt på jagtinteresser. Der er masser af rådyr og fasaner, men det er ikke interessant for os i Fugleværnsfonden", siger Martin Iversen.

Mangler god skov

"Vi har mange gode vådområder i reservaterne; søer, moser, strandenge og ferske enge. Vi har også reservater med højmose, overdrev og små øer. Vi har en smule skov hist og her, blandt andet fin sumpskov i Vaserne, hvor vi plejer arealerne og laver

formidling i samarbejde med ejeren, Aage V. Jensen Naturfond. Men der er ingen tvivl om, at det især er skov, vi mangler i vores reservater. Ikke plantager med nåletræer, men derimod løvskove eller blandet skov med gamle træer og et rigt fugleliv", konstaterer Fugleværnsfondens formand. Den slags rig skov "hænger ikke på træerne" i dagens Danmark. Derfor er fonden ude på en svær øvelse her i jubilæumsåret. Helt perfekt ville det så være, hvis man kunne finde og købe en sådan skovejendom et sted i Midt- eller Østjylland eller måske Vendsyssel. Fugleværnsfonden har nemlig også en geografisk udfordring: "Vores reservater er temmelig koncentreret i Sønderjylland og på Øerne (se kortet).

Vi ønsker en mere ligelig fordeling rundt i landet, så hele Danmarks befolkning får kortere vej til et af vores reservater", siger Martin Iversen.

Men geografien er trods alt underordnet målet om mere skov.

"Hvis vi finder den helt rigtige ejendom med god skov til den rigtige pris, så slår vi til, også selvom den ligger i dele af landet, hvor vi har flere reservater i forvejen", siger formanden.

Fugleværnsfonden behøver dog ikke nødvendigvis købe selv. Flere af de nuværende

reservater ejes af andre fonde, men forvaltes på naturvenlig vis af Fugleværnsfonden. Den model ser Martin Iversen også gerne mere af i fremtiden.

Fugleformidling version 3.0

Fugleværnsfonden har i sin foreløbige 50-årige levetid været en frontløber, når det gælder formidling af naturen i Danmark, både hvad angår faciliteter og aktiviteter på reservaterne. I 90-erne blev mange af fondens reservater forsynet med fugletårne og skjul og i 00-erne kørte

projektet "Fugle for Folket", som satte nye standarder på det område. Og planen er bestemt at holde positionen i front:

"Vi vil gerne udvikle vores formidling, så vi kan give publikum flere og endnu større oplevelser. Fugle fylder meget i vores hverdag. De er her og der og hele tiden. De giver glæde og gode oplevelser. Vi drømmer lidt om, at folk nærmest skal have fuglene ind under huden. Det vil helt sikkert gavne fuglesagen. Vi arbejder på at udvikle næste trin på formidlingsstigen", siger Martin Iversen.

◀ *Fra reservatet ved Stubbe Sø på Djursland - et af de steder, hvor Fugleværnsfonden råder over lidt skov. Men fonden vil meget gerne have mere.*
Foto: Allan Gudio Nielsen.

Her ligger Fugleværnsfondens foreløbige 21 reservater. I forbindelse med åbningen af jubilæumsudstillingen på Johannes Larsen Museet i Kerteminde i juni blev museets fine have indviet som det 22. reservat. Det var en gimmick i anledning af udstillingen og jubilæet, men der er ikke tale om et permanent reservat.

Læs mere på www.fuglevaernsfonden.dk

Skovstemning med rødhals. Foto: Allan Gudio Nielsen.

DOF's medlemmer køber mere klimaskov

Endnu et degraderet skovområde i Ecuador opkøbes til CO₂-optag og biodiversitetsbevarelse.

Af Hans Meltofte og Jon Fjeldså

Alvoren af de menneskeskabte klimaændringer bør efterhånden være gået op for de fleste, men det kan føles uendelig fjern for den enkelte at gøre noget ved. Det bedste, man kan gøre, er nok hver især at bidrage en lille smule til, at det ikke bliver endnu værre. Det handler om alle mulige tiltag i dagligdagen, men der er også en lidt større mulighed sammen med andre i DOF, nemlig at kombinere CO₂-reduktion med naturbeskyttelse. Det sker i nogle af verdens allervigtigste områder for bevarelse af truede fugle og anden biodiversitet gennem DOF's CO₂-fond, som nu har eksisteret i otte år. De midler, der er indbetalt af DOF selv, DOF Travel og DOF-medlemmer som CO₂-kompensation for husopvarmning, elforbrug, kørsel og flyrejser, investeres i regeneration af degraderet tropeskov, som det fremgår af informationen på DOF's hjemmeside (prøv at Google: Nu kan du kompensere dit CO₂-udslip ved skovrejsning).

Områder nøje udvalgt

Siden projektets start i 2008 har vi arbejdet på at udvælge egnede investeringsobjekter, hvor et stort CO₂-optag kan sikres ved regeneration af stærkt degraderede skovområder. Forslag til områder har været indkaldt fra BirdLife-partnere i både Sydasien, Latinamerika og Afrika, idet der har været lagt vægt på, om områderne falder indenfor et prioriteret område i BirdLife's strategi for sikring af kritisk truede hotspot-områder for endemiske fugle og anden biodiversitet. Dertil lægges der vægt

Tilgroningen i de områder, som DOF har støttet opkøbene af i Buenaventura-reservatet i Ecuador, er godt i gang, hvor der tidligere blot var afgræssede skråninger. Her er det englænderen Nigel Simpson fra Jocotoco Foundation, der viser frem. Foto: Francisco Sornoza.

Masketrogonen, Masked Trogon, er udbredt i den tempererede og subtropiske zone i Andesbjergene og er i lighed med de andre trogoner en art, man forbinder med indbegrebet af regnskov. Foto: Niels Poul Drejer.

på pris pr. arealenhed og beregnet gevinst i form af CO₂-optag pr. investeret krone. Det har været en betingelse, at ansøgningen har givet et realistisk bud på, hvordan ansøgeren vil sikre varig bevarelse af området og de CO₂-gevinster, som opnås. Vi accepterer ikke leasing-aftaler med risiko for, at området kan skoves, når dette måtte vise sig opportunt for ejeren. Der ønskes også fremtidig afrapportering, som vi løbende har informeret om både ved direct-mails til bidragsyderne og ved artikler her i bladet.

Opkøb i Ecuador

Ved udvælgelsen af potentielle områder lægger vi som nævnt vægt på, at der i tillæg til dokumentationen for, hvor stort

CO₂-optag, der kan forventes pr. investeret krone, også er god dokumentation for, hvilke fuglebeskyttelsesværdier, der kan opnås. De to gange, der indtil nu er blevet bevilget midler fra 'fonden', har der således været et antal områder at vælge imellem. Dette har indtil nu resulteret i opkøb af to områder, som nu er indlemmet i Buenaventura-reservatet i Ecuador, idet den lokale 'fugleværnsfond', Jocotoco Foundation, har kunnet levere beregninger af et forventet CO₂-optag på 5 ton pr. ha pr. år samt løbende har informeret os om købsmuligheder og leveret dokumentation for opkøbene. Takket være de mange bidrag fra medlemmer, DOF Travel og foreningen selv har DOF's CO₂-fond således betalt for i alt 108 ha degraderet tågeskov med et samlet

beløb på 468.000 kr. Ved begge opkøb opnåede vi et såkaldt Wilson Match fra American Bird Conservancy, som ganger op, hvad en organisation selv kan skaffe, så DOF i virkeligheden har 'æren' for købet af 216 ha. Det svarer til arealet af tre gennemsnitlige danske landbrugsejendomme, hvortil kommer det nye opkøb. På kortet side 18 ses reservatets nuværende omfang i grønt og med potentielle købsmuligheder markerede med gult og skravering. Det er nr. 11, der har højest prioritet nu, og som DOF netop har bevilget 407.000 kr. i støtte til opkøb af. Denne gang håber vi på et 'match' fra Rainforest Trust, der vil fordoble vores investering. Foruden Jocotoco Foundation havde vi forhandlinger om områder i Nepal, Kenya og Ghana,

men ingen af dem var nær så fordelagtige som Buenaventura.

Dansker i bestyrelsen

Ud over prisen pr. ha, CO₂-optaget og biodiversiteten ser vi det som en stor fordel, at vi kender og kan kommunikere med Jocotoco Foundation via den danske ornitolog Niels Krabbe, som sidder i bestyrelsen. Tillid er helt afgørende for disse CO₂-projekter, idet vi ikke alene skal kunne stole på, at samarbejdspartnerne er i stand til at opretholde en vis standard i en afgrænset projektperiode, men at de er bæredygtige i mange årtier ud i fremtiden. Disse betingelser er opfyldt i Buenaventura-reservatet. Fremover vil vi dog fortsætte bestræbelserne på at finde egnede projekter i andre verdensdele, hvor behovet for fuglebeskyttelse og biodiversitetsbevarelse er lige så stort.

Jon Fjeldså er formand for Internationalt Udvalg i DOF, og Hans Meltofte er formand for Naturpolitisk Udvalg.

Sådan gør du:

Det koster ikke en herregård at kompensere sit CO₂-udslip.

For strøm er det 25 kr. pr. 1000 kW/t.

For bilkørsel i en middelklassebil er det 500 kr. pr. 10.000 km.

For boligopvarmning er det 700 kr. pr. 100 m² opvarmet areal pr. år.

For flyrejser til Europa bortset fra det sydlige Sverige og det nordligste Tyskland samt de neden for nævnte lande kr. 100.

Til Grønland, Middelhavslandene, Mellemøsten og europæisk Rusland er det kr. 200.

Til resten af verden bortset fra de nedenfor nævnte lande er det kr. 600.

Til Antarktis, Australien og New Zealand er det kr. 900.

Du kan indbetale dit bidrag til foreningens konto, reg. nr. 4180, konto nr. 4180337377 i Danske Bank. Dine indbetalinger er fradragsberettigede. Reglerne herfor kan findes på foreningens hjemmeside ved at Google: Fradragsregler Dansk Ornitologisk Forening.

Kort over Buenaventura-reservatet med reservatets nuværende omfang i grønt og med potentielle købsmuligheder markerede med numre og skravering.

Violettalet sylfide, Violet-tailed Sylph, er en af de skønne fugle i Buenaventura-reservatet. Foto: Niels Poul Dreyer.

Når forskningen går i dybden

Af Helge Røjle Christensen

Den moderne digitale teknik til mærkning af fugle bliver udfordret, når man forsker i dykænder. Ib Krag Petersen fra Aarhus Universitet sætter lysloggere på ænder fra Island, som blandt andet overvintrer ud for den jyske vestkyst.

Gammeldags ringe kan man sætte på alle slags fugle, når bare ringene har den rette størrelse. Men når trækfugleforskerne i stigende grad tager moderne digitale teknikker i brug, så skal der bruges forskellige metoder til de forskellige fuglearter.

Satellitsendere kombineret med solceller på ryggen af en fugl gør det muligt at følge de mærkede fugle kontinuerligt på deres lange rejser. Men senderne kan på grund af vægten kun bruges på større fugle ned til arter på størrelse med en hedeheg. En sender må højst veje 5 procent af fuglens egen vægt.

I den modsatte ende af vægtskalaen har vi geolokatorer – eller lysloggere – som kan veje under et gram og dermed er anvendelige selv til små fuglearter. De bæres enten på ryggen, monteret på en sele eller på en ring omkring benet. Lysloggeren registrerer fuglens positioner på trækruten ved at indsamle data om dagslængder (nord-syd) og tidspunkter for solopgang og solnedgang (øst-vest). Ulempen er, at man skal genfangne fuglen fx på ynglepladsen for at kunne indsamle data fra loggeren.

En tredje mulighed er GPS-modtagere, der ligesom satellitsenderne bæres på ryggen af fuglen. De modtager GPS-signaler fra satellitter, og man kan få modtagere, der automatisk uploader data til mobilmaster i de områder, hvor fuglen befinder sig, og er meget nøjagtige. Data fra GPS-modtagere kan også indsamles ved, at man genfangner fuglen, eller man kan downloade data på nogle få hundrede meters afstand. Tommelfingerreglen er, at jo mere et udstyr skal kunne, jo tungere bliver det.

Ib Krag Petersen med en toppet skallesluger, som har fået lyslogger på. Foto: Rasmus Due Nielsen.

Hvad så når fuglen dykker?

En særlig udfordring opstår, når der er tale om dykkende fugle som de sorttænder, havlitter, bjergænder og rødstrubede lommer, Ib Krag Petersen og kollegaen Rasmus Due Nielsen undersøger på Island: "Vi kan ikke bruge rygsække på fuglene, fordi den sele, der holder rygsækken, ligger inde under fjerdragten. Det betyder ikke noget for landfugle, men når der er tale om dykkende fugle, så vil der trænge vand ind under fjerdragten langs selen. Det kan fuglen ikke tåle i det kolde vand, så derfor bruger vi ikke rygsække til dykænderne", forklarer Ib Krag Petersen. Man kan også operere en sender ind i fuglens bughule med en antenne ud gennem ryggen. Men den metode ønsker Ib Krag Petersen heller ikke at bruge.

"Vi har derfor designet en løsning, som generer fuglen så lidt som muligt. Det er en lyslogger på en ring, som placeres omkring det ene ben på dykanden. Metoden er så skånsom, at den også er blevet godkendt af de britiske myndigheder, som ellers er meget kritiske i forhold til at give tilladelser til mærkning af sjældne ynglefugle som f.eks. sortand i Skotland, siger han.

Rekord i redefund

Selve feltarbejdet foregår om sommeren på det nordlige Island i dalen Aðaldal nord for fuglesøen Mývatn. "Jeg har kendt området, siden jeg besøgte det som ung ornitolog tilbage i 1978. Der er en meget tæt ynglebestand af sorttænder og havlitter og mange andre ynglefugle som odinshøns, islandsk stor kobbersneppe og rødstrubet lom. Siden 2009 har jeg besøgt området hver sommer

sammen med kolleger for at finde reder og sætte lyslogger på sorttænder, havlitter, rødstrubet lom, bjergand og toppet skallesluger", fortæller Ib Krag Petersen. I området på cirka 20 kvadratkilometer er det lykkedes at finde op til over 40 reder af sorttænder på en enkelt sommer. Det er formentlig en slags verdensrekord. Sortanden er ellers en art, der yngler meget spredt, og rederne er svære at finde. Andre steder har man brugt op til 200 mandetimer på at finde bare en enkelt rede! "Når vi finder så mange reder på Island, så får vi også mange genfangster af de rugende fugle og derfor kan vi indsamle mange data fra lysloggerne om fuglernes trækruter og vinterkvarterer", siger han.

Overvintrer ved Horns Rev

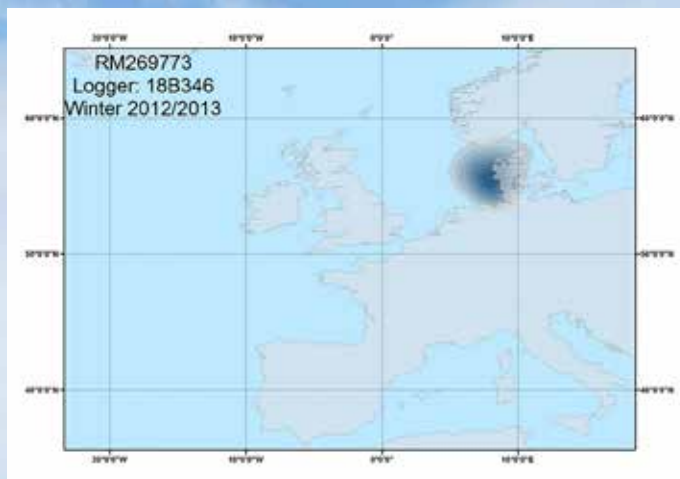
Det viser sig, at nogle af de islandske sortandehunner overvintrer ud for den jyske vestkyst: "Vi har overvintringer fra Skotland i nord til Marokko i syd. To til tre af fuglene fra

Havlit hun med en geolokator – lyslogger – i en ring om det ene ben. Foto: Rasmus Due Nielsen.

Sortand hun ved reden i Island. Måske på gensyn i Vesterhavet?
Foto: Rasmus Due Nielsen.

Kort med sortanden RM269773's positioner i Vesterhavet i vinteren 2012-13, indsamlet ved hjælp af en lyslogger.

Aðaldal flyver hver vinter til Vesterhavet, formentlig primært området ved Horns Rev (se kortet). Hunnerne fra den relativt lille islandske bestand spreder sig altså over et enormt overvintringsområde. På den måde reducerer de risikoen for, at enkelte hændelser i vinterkvarteret kan få fatal indflydelse på hele den islandske

bestand", siger Ib Krag Petersen. Strategien har også en anden fordel: "Hunnerne af sortand finder deres mager om vinteren, hvor de møder hanner fra resten af udbredelsesområdet i Skandinavien og Rusland. På den måde sørger de også for et godt gen-flow til den lille islandske bestand", bemærker han.

Viden giver bedre beskyttelse

Resultaterne fra mærkningen med lyslogger viser også, at den islandske bestand af både havlit og rødstrubet lom primært overvintrer i de islandske farvande, altså

en helt anden strategi end sortanden. Faktisk er det sådan, at grønlandske rødstrubede lommer fra deres ynglepladser højt mod nord trækker forbi Island til overvintringspladser ved Englands kyster og ud for Vadehavet, mens de islandske artsfæller altså overvintrer lokalt. "Viden om den slags forskelle er vigtigt i arbejdet med at beskytte levestederne for de enkelte delbestande. Derfor kan de nye teknikker inden for trækfugle-forskningen få stor positiv betydning for fuglebeskyttelsen", konstaterer Ib Krag Petersen fra Aarhus Universitet.

Undersøgelsesområdet på det nordlige Island huser en tæt bestand af dykænder og andre fuglearter. Foto: Karl Krag Madsen

Tak

Som naturbeskytter er du med til at forbedre betingelserne for fuglelivet og naturen i Fugleværnsfondens reservater. Vildhestene er vigtige for naturplejen i Saksfjed Inddæmningen.

Tak for din støtte

Rookie

Fugle og fantasi

I Rookie fortæller vi om mærkværdige og fantasifulde fugle. Vi vil gerne give dig gode ideer, så du får lyst til at være med i konkurrencen om at skrive et eventyr.

Hvis du ikke selv kan skrive, så få en anden til at skrive din historie ned og send den ind til os.

Måske kender du allerede eventyrene Den grimme ælling, Fuglekongen og Nattergalen. Men kender du også det om Musen, fuglen og medisterpølsen? Får din historie en lige så skør titel? Du kan læse hele eventyret om medisterpølsen på www.dof.dk/rookie

Vidste du...

at vendehalsen kan ligne en slange, når den er bange for at blive fanget. Den er så god til det, at den kan skræmme mindre rovdyr væk. Du kan se, hvordan den gør på: www.dof.dk/rookie

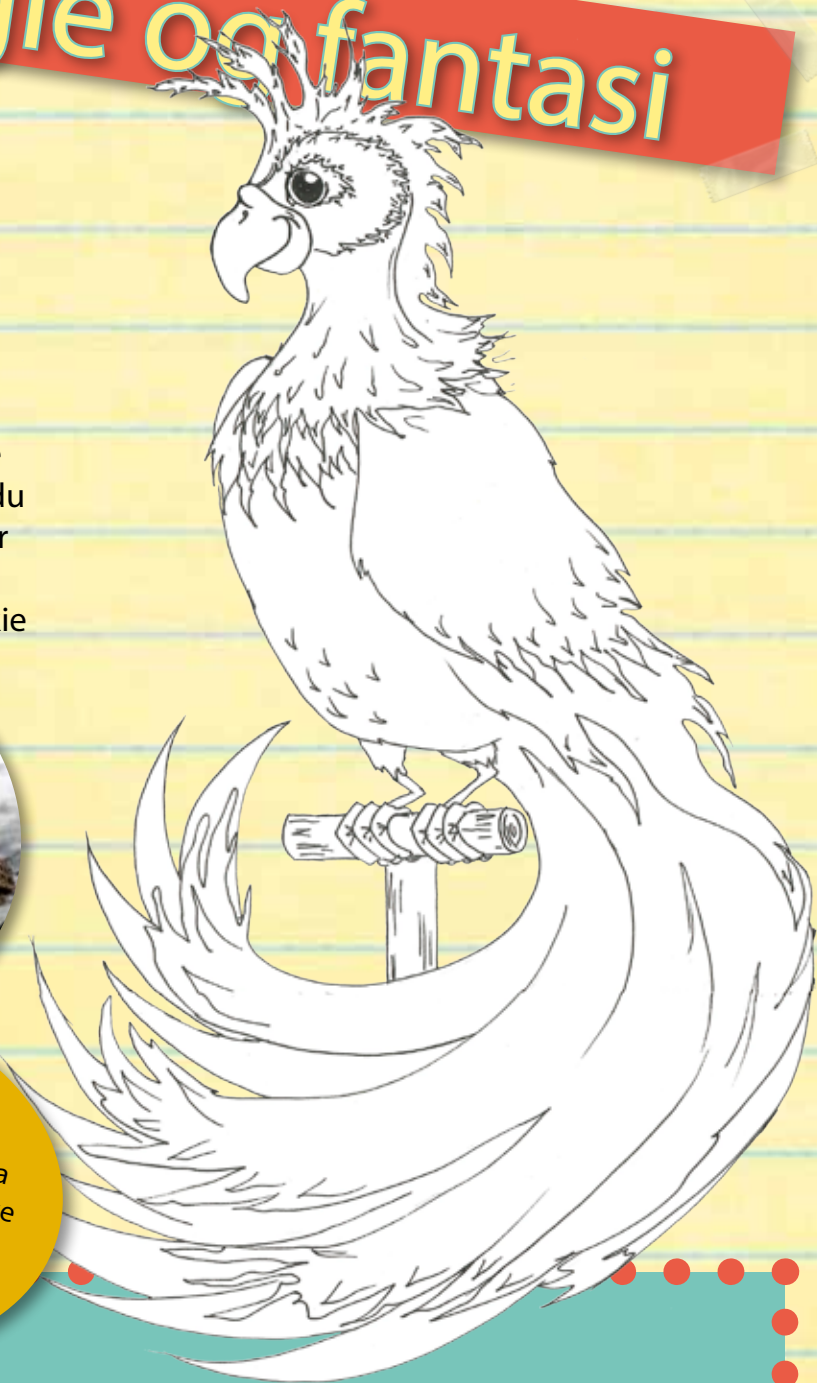

Rørdrum - Foto: Johanne M. Hartmann

Der findes rigtige fugle, der faktisk ligner fantasifugle eller noget fra et eventyr. Du kan se og læse mere om hjelmparasolfugl, fregatfugl og rørdrum på www.dof.dk/rookie

Fugl Føniks

Det her er Fugl Føniks, som du helt sikkert aldrig har set i levende live, det er nemlig et fabeldyr – en fantasifugl på størrelse med en hest. Den er lyserød, fordi man siger, at den er skabt af en blanding af ild og luft. Måske kender du den fra Harry Potter, hvor Dumbledore har en Fugl Føniks, der hedder Fawkes.

Kender du myten om Odin og Thor? Odin var konge for de nordiske guder i deres rige, Asgård. Han havde to ravne, som fløj ud og hentede nyheder fra menneskenes verden, Midgård. Odin kaldte ravnene Hugin og Munin. Ravne er meget kloge – faktisk er de lige så kloge som chimpanser og gorillaer.

Ravnepar - Foto: Albert Steen-Hansen

Pelikanen, Pelle, fra Rasmus Klump har alle mulige ting i posen under næbbet. Rigtige pelikaner bruger posen til at fange fiske med. Nogle pelikaner hjælper hinanden, når de skal fange fisk. Sammen driver de fiskene ind på lavt vand, hvor de er nemmere at fange. Andre holder øje med fiskene, mens de flyver for så at styrtdykke ned og fylde næbbet med vand og fisk. I posen kan der være 5 kg fisk og 11 liter vand.

Skarv - Foto: Ulrik Bruun

Fregattfugl - Foto: Mads Elley

Krøtoppet Pelikan - Foto: Cenk Polat

Vidste du...

at skarven er virkelig god til at dykke efter fisk? Skarvens fjer er ikke vandtætte, det gør det nemmere at dykke. Derfor er den nødt til at sidde og lufttørre en gang imellem.

Vidste du...

at elefantfuglen, der lignede en struds og levede på Madagaskar for mere end 300 år siden, var tre meter høj og vejede mere end 500 kg.? Det er lige så meget som vægten af fire voksne strudse.

Konkurrence

Vil du skrive et fugleeventyr til os?

Din historie kan være sjov, spændende, sød eller uhyggelig, bare der er tre forskellige fuglearter med i den. Du må meget gerne lave tegninger til din fortælling. Få ideer til, hvordan du kan begynde din historie, og læs mere om, hvordan du er med på www.dof.dk/rookie

Du kan tage plakaten ud og hænge den op

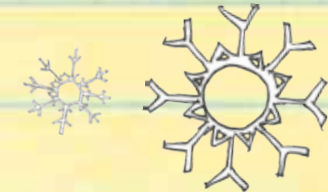
Islom

Islommens fødder sidder så langt tilbage kan gå på land, at den ikke den lille havfrue kan vand og på land.

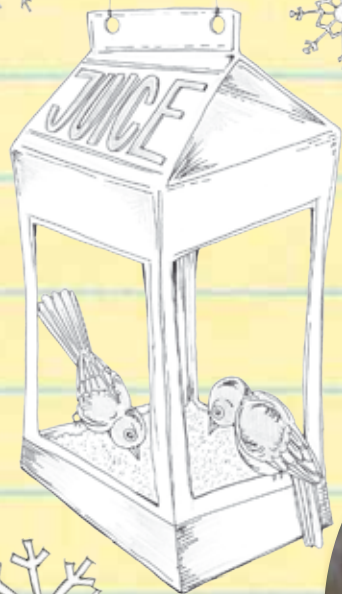
Hjælp en sulten fugl om vinteren

Om vinteren, hvor det er koldt, er der mindre føde til de fugle, der bliver i Danmark. Du kan hjælpe de sultne fugle med at finde føde ved at lave fuglefoder, som du hænger op udenfor. Du kan finde opskriften på www.dof.dk/rookie

Vidste du...
at fuglekongen er Danmarks mindste fugl og, at den laver sin rede af edderkoppespind som den fører med lav og mos?
Du kan læse om hvordan fuglekongen fik sit navn på www.dof.dk/rookie

Fuglekonge- Foto: John Larsen

Insekthotel

Når det bliver koldt om vinteren putter insekterne sig i revner og sprækker, hvor der er læ for vind og vejr.

Du kan hjælpe insekterne igennem vinteren ved at bygge et insekthotel til dem. Se hvordan på www.dof.dk/rookie

Har du spørgsmål?

Hvis du har et fuglespørgsmål, som du ikke kan finde svar på andre steder, er du velkommen til at skrive til Mads fra DOF UNG på mads.oddershede@dof.dk – han kan svare på det meste.

Fugleværnsfondens Søren Ring fortsætter her serien om fuglerigtig pleje og naturforvaltning i forskellige naturtyper – denne gang om højmoser.

Højmoser er blandt de mest sjældne og særegne af vores naturtyper. Svært tilgængelige, lidt kendte og næsten forsvundne. Der var 668 højmoser (over 5 ha) i Danmark for knapt 100 år siden, men 95 % er nu væk. I dag regner man med, at der kun er 20-30 tilbage i nogenlunde forfatning. Dog er der stadig Lille Vildmose, som trods massiv tørvegravning stadig har en imponerende størrelse med over 2000 hektar stort set intakt højmose. I det øvrige Europa er højmoserne også truede, og deres bevarelse og genopretning prioriteres højt på europæisk plan. Der er lyspunkter, og det går den rigtige vej for en del af dem. Fugleværnsfonden har de sidste seks år arbejdet med genopretning af højmoser. I et samarbejde med Tønder kommune og støttet af EU LIFE programmet er den nedbrudte og delvist skovbevoksede og halvtørre Sølsted

*Tranen er om nogen "højmosernes fugl". ►
Foto: Chr. A. Jensen*

*Højmose i Sølsted Mose.
Foto: Marie-Louise Olsen*

*Sådan dyrker vi
fugle – i højmosen*

Det er tørvemosserne, som skaber højmosen. Foto: Søren Ring.

Mose nu så småt på vej til at blive højmosen igen. Der er også et større antal højmosegenopretningsprojekter i gang på tværs af Europa, og mindst 10-12 danske højmoser står foran genopretning.

Landstrygere, rakkere og kæltringe

Engang lå højmoserne helt derude hvor landstrygere, rakkere, kæltringe, natmænd og tater tidvist tog ophold. Højmoserne lå ofte som store områder langt fra lands-

byer og gårde. Flest i Vest- og Nordjylland og hist og pist andre steder i landet, som f.eks. Holmegård Mose og Store Åmose – begge på Midtsjælland. Derude var der øde, og naturen rådede alene. I de sumpede randskove og på moserne kunne man opleve urfuglen, lygtemænd, brushaner, traner og elverpiger danse og måske også se mosekonens bryg og mosehornuglen jage. Siden blev vi mange flere mennesker og opdyrkede stadigt mere af landet. Danmark er i dag det land i verden

med mest opdyrket gennemdrænet land. Den fri og vilde natur svandt ind og forsvandt. Også mange af højmoserne og dermed også deres vilhed og fugleliv er forsvundne og taget ind til nyttiggørelse. Det var især behovet for brændsel og siden mere jord med tilhørende dræning og gødning, der tog livet af mange højmoser. Tørvegravningen var intens mellem de to verdenskrige og toppede i 1943 med hele 6,1 millioner tons tørvebrændsel og 50.000 beskæftigede i brunkuls- og tørvegravningen. De fleste steder stoppede tørvegravningen i 1950-60'erne.

Tørvemossernes rige

Højmoser er nærringfattige, sure, brunvandede og våde – ofte rigtigt våde moser. Højmoser adskiller sig fra de øvrige moser ved at være uden grundvandsforbindelse, så de alene får tilført vand med regn og sne. En højmose er en åben hvælvet mose, som "stikker" flere meter op af landskabet, derfor tilnavnet "høj". Højden dannes over århundreder af højmosernes dominerende plantegruppe tørvemosserne, også kendt som sphagnum. Umiddelbart ser de brune, røde, gule eller grønne tørvemosser ud som små og uanseelige mosser, men de er op imod en halv meter lange og vokser støttet af hinanden og af den surhed, de skaber omkring sig i det næringsfattige regnvand. År for år dannes en smule tørv fra tørvemossernes bund, og gennem århundreder får mosserne ophobet store mængder kulstof fra atmosfæren.

Lyngen blomstrer i Søgård Mose i august. Foto: Egon Iversen.

Derfor vil genopretning af højmoser også medvirke til at afhjælpe lidt af de menneskeskabte klimaproblemer, også derfor skal man springe sphagnummen over i havecenteret.

En højmose er trods det åbne og lidt flade kuplede præg faktisk ikke pænt jævnt. Der er små tuer og fordybninger, kaldet høljer. Tuerne er mest tørre, så her kan vokse arter, som ikke bryder sig om at vokse i vand, fx tranebær og lyng. Med tiden vokser sphagnummen op ad siderne, og fordi den har den egenskab, at den suger vand, bliver der vådt alligevel. I højmoserne lever flere sjældne dyr og planter, som kan klare sig i det meget næringsfattige og sure miljø, som tørvemosset skaber. Man finder f.eks. også kødædende planter som soldug, vibefedt eller blærerod, eller den smukke kæruld, velduftende mose-pors, den kønne hvid næbfrø og tranebær. Lagg-zonen er en vigtig skovbevokset overgangsbræmme udenom højmosen. Den er typisk 20-50 meter bred. I dag har de tilbageværende højmoser i Danmark ekstra brug for en god bred lagg-zone for at beskytte mod den ene af de to store trusler imod højmoserne; luftbåren ammoniak og andre næringsstoffer fra det intensive landbrug. Den anden udfordring er vandet. Man må søge at forhindre, at næringsrigt vandløbs- og markdrænvand løber til højmosen. Dernæst skal man sikre, at der er vand nok i mosen, ganske mange af de tidligere højmoser er afgravede og gennemdrænedede.

Fugleværnsfondens højmoser

Fugleværnfonden har i dag i alt blot tre reservater med højmoselignende natur; Sølsted Mose, Søgård Mose og en helt lille matrikel af den store Råbjerg Mose. Størst er Sølsted Mose, hvor Fugleværnsfonden råder over 103 af et nu 240 ha stort naturområde. Det var en nedbrudt drænet og grundigt tørve-gennemgravet 155 ha tidligere højmose. Igennem Fugleværnsfondens hidtil største EU LIFE projekt er der foretaget en jordfordeling og ikke mindst en grundig genopretning med rydninger og vandstandshævning over de sidste seks år. Projektet er netop afsluttet, og vi har ryddet 56 ha skov- og kratbevoksning og hævet den regnvandsbestemte vandstand med godt og vel en halv meter til det næsten ligger i terrænhøjde i gode dele af året. En række drængrøfter er stoppet til og i nogle gennemgående vandløb er der indsat i alt 15 stemmeværk for at hæve vandstanden her også. Kunsten bliver så at sikre, at dette mere næringsrige grøftvand holdes højt - men ikke kan løbe ind på de mest værdifulde centrale dele af højmosefladerne. Mosen er nu på vej til - om end ad åre - at blive en højmose i de centrale dele igen. Mosen rummer også Danmarks mest sjældne fisk; dyndsmertlingen, som EU LIFE projektet også har skabt bedre vilkår for. Midt imellem Åbenrå og Flensborg ligger Søgård Mose på 17 ha. Det er en nedbrudt højmose med kantskov af især birk. Søgård Mose er en typisk hedemose, hvor jorden

er ret sandet. Øverst ligger et tykt lag af tørvemosser. Når de nedre dele af sphagnumplanten dør, nedbrydes de meget langsomt. Det meste bevares nu som sur, næringsfattig tørv.

I Råbjerg Mose i Nordjylland har Fugleværnfonden et meget lille reservat på blot en ½ ha. Det ligger som en del af den store Råbjerg mose.

I alle tre reservater kan man glæde sig over traner, der kommer forbi, men blot Sølsted Mose er stor nok til at rumme ynglende traner. De har brug for stor og uforstyrret natur. I Råbjerg Mose er der en del ynglende traner, men det er dog ikke så vidt vides på Fugleværnsfondens lille matrikel.

Fuglene i højmoser

Blandt ornitologer er højmoser måske ikke den mest søgte naturtype. Der er nemlig ikke så mange fuglearter, som alene findes her, og ynglefugletætheden er generelt ret lav på selve højmosen. Men der er nu ganske meget at komme efter. Højmoser er stort set uden træer og buske er ofte lidt fattige på antal fuglearter, men man kan være heldig at opleve arter som trane, mosehornugle, hede- og rørhøg, dobbeltbekkasin, plettet rørvagtel eller atlingand. Højmoser er ikke alene åbne tørvemoseflader, men rummer også en lagg-zone og sine steder også inde på fladerne skovbevokset mose. I Sølsted Mose er der endda flere naturtyper endnu og fuglemangfoldigheden er stor, fx i 2015 var der i Sølsted Mose mindst 60 forskellige

Den smukke atlingand kan også træffes i fondens højmoser. Foto: Ulrik Bruun.

fuglearter, som ynglede med alt i alt over 375 par. F.eks. sydlig blåhals, pungmejse, rødrygget tornskade, stor tornskade, sortstrubet bynkefugl, flere par rørdrum, vibe, krikand og mange andre. Selvom selve højmosen generelt er fattig på arter, ser man tit en stor artsrigdom samlet omkring et større naturområde med højmose, fordi de rummer så mange gradienter; fra næringsrigt i det omkringliggende land til meget næringsfattigt, fra vådt & tidvist vådt til tørt, fra surt til neutralt, fra vindblæst til læ og fra lysåben til skygge i lagg-zonen og i skovbevoksede højere dele inde på mosefladen. I krydsfelterne og i overgangene imellem de forskellige gradienter er der unikke forhold for forskellige arter med forskellige tilpasninger, dermed opstår høj artsrigdom. Ved en 24 timers undersøgelse (en bioblitz) med over 20 forskellige natureksperter fandt man i Sølsted Mose mere end 300 nye arter i mosen. Sølsted Mose er dermed oppe i toppen af listen af artsrige lokaliteter i Danmark med 859 kendte arter, og der er nok flere endnu derude.

Hvorfor naturgenopretning?

Man behøver ikke gøre så meget ved en højmose, den burde kunne passe sig selv. Men i randzonerne og undervejs til en genoprettet højmose skal opvæksten af træer og buske holdes i ave, indtil der er vand nok, og tørvemosserne får over tag. I dag er højmoser og andre følsomme næringsfattige naturområder dog desværre udfordret af, at der kommer to til fire gange

Dobbeltbekkasin findes i mange vådområder, også i højmoser. Foto: John Larsen.

så meget næringsstof som for hundrede år siden ind med vind og nedbør. Det kommer primært fra landbrug, men også fra trafik og industri og i ofte i større mængder end disse næringsfattige moser kan tåle. Denne forurening forårsager en kraftig acceleration i mosernes udvikling imod skovbevokset mose. Højmosen forsvinder så som naturtype, hvis vi ikke aktivt fjerner træer og buske. Fugleværnsfonden har valgt at få afgræsset Sølsted og Søgård Moser for at kunne kontrollere opvæksten af træer og buske bedre. Men efterrydninger er også et tilbagevendende behov. Fra år til andet må vi ud og rydde lidt træ- og buskopvækst på mosefladerne, for kvæg og geder kan ikke

alene klare at holde træer og buske nede. Ad åre, når Sølsted mose har fundet sit nye leje, og tørvemosserne får fat, trækkes afgræsningen med gallowaykvæg og geder efterhånden tilbage til nogle af kanterne og arealer uden for selv højmosen. Allerede nu venter dejlige fugle- og naturoplevelser derude. Husk gummistøvlerne.

Søren Ring er biolog i Fugleværnsfonden og står for naturforvaltning og overvågning på fondens reservater. Dette er den femte artikel i serien om at "dyrke fugle" i forskellige naturtyper. De tidligere artikler er bragt i Fugle og Natur nr. 4-2014, nr. 1 og 4-2015 og nr. 2-2016.

KORT NYT

Så har Skagen Fuglestation fundet sin leder

DOF er travlt optaget med forberedelserne til forårsåbningen af Skagen Fuglestation i Det Grå Fyr. I den forbindelse har DOF nu ansat Simon S. Christiansen som fuglestationsleder og naturvejleder.

"Simon er som skabt til at være DOF's nye naturvejleder i det skønne Skagen med sin baggrund som skolelærer og en lang karriere bag sig på danske og især svenske fuglestationer som ringmærker og leder", siger afdelingschef i DOF's Naturafdeling, Mark Desholm.

Simon er især kendt og skattet for hans årelange engagement på Ottenby Fågelstation på Øland i Sverige.

"Jeg ser meget frem til samarbejdet med Simon, hvis fokus på formidling, fuglefaglighed og åbenhed, når det gælder fuglestationer, passer perfekt med DOF's visioner for vores nye fuglestation i nord", siger Mark Desholm.

Den ny fuglestation i Skagen åbner officielt i foråret 2017, og du kan læse mere om fuglestationen i næste nummer af Fugle og Natur.

15 mio. kroner til Fugleværnsfonden

Fugleværnsfonden har her i efteråret modtaget en arv på 15 mio. kroner. Det er den største arv i fondens 50-årige historie.

Arvgiver Ingvard Ingemann Jørgensen var kendt som en ivrig fuglekigger, som værdsatte det sociale fællesskab i forbindelse med en god fugletur. Han har i tidernes løb deltaget i mange ture både til udlandet og i Danmark, heriblandt også til Fugleværnsfondens naturreservater.

Ingvard Ingemann Jørgensen havde allerede mange år før sin død udpeget Fugleværnsfonden til universalarving i sit testamente.

DOF Nordjylland

Møder i Aalborg:

Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11
Kontakt: Henrik Møller Thomsen (tlf. 22 53 15 76 / henrida@gmail.com)

Møder i Frederikshavn:

Knivholt Hovedgård, Hjørringvej, Naturlokalet.
Kontakt: Carsten Sørensen (tlf. 23 65 64 39)

Se desuden hjemmesiden www.dofnord.dk

MØDER

Svalbard – den Arktiske Perle man. 14/11 kl. 19. Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14, plan 3, lokale 416. Henrik Haaning har siden 2012 arbejdet som guide på Svalbard og vil denne aften tage os derop og fortælle om dyrelivet, hvalfangere, dumdristige opdagelsesrejsende, blomster og meget andet gennem en lang række flotte og beskrivende fotografier. Tilmelding: Kontakt Folkeuniversitetet.

Bogauktion ons. 23/11 kl. 19. Vi holder den årlige bogauktion i DOF's lokaler på Borgmester Jørgensensvej i Aalborg.

Julefrokost og Lundby Krat tirs. 6/12 kl. 10 og 12. Den store plads ved Hadsundvej kl. 10 eller kl. 12 ved Golfhuset. Vi slutter året af med julefrokost i Golfhuset. Men forinden er der mulighed for at samle appetit under en vandretur i Lundby Krat og Bakker. Frokosten bliver lidt traditionel julemad. Tilmelding senest 2/3. til: svemik45@hotmail.com. Prisen for maden er ca. 200 kr. Drikkevarer skal du selv medbringe.

Fuglebiblioteket har åbent ons. 7/12 kl. 10-12. Golfhuset for enden af Borgmester Jørgensensvej. Vi har bøger, turrapporter og tidsskrifter, som alle medlemmer kan låne.

Gråmejserne

Hverdags-
TURE

Specielt for SENIORER

Disse ture afholdes på hverdage og henvender sig især til seniorer. Alle er dog velkomne. De fleste ture varer 4-5 timer. Hvis du vil vide mere om turene eller foreslå nye ture, kan du kontakte: Poul Erik Sperling (tlf. 20 28 44 05), Tscherning Clausen (tlf. 98 31 73 54) og Svend Erik Mikkelsen (tlf. 61 60 73 61).

Mailliste for Gråmejser

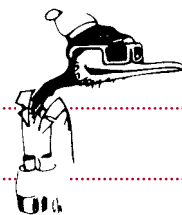
For ture med kort varsel, udsendes der en mail 1-2 dage før. Det kan være i forbindelse med sjældne gæster eller en endnu ikke fastlagt tur. Hvis du vil kontaktes via maillisten kan du skrive en mail til: pes@vildtfarmnord.dk mærket "Gråmejselisten".

Halkær sø og Barmer enge tors. 17/11 kl. 9. P-pladsen øst for Sebersund Dæmningen. Vi kører rundt i området og kigger efter ænder og vadefugle, først ved Halkær sø og senere op til Limfjorden ved Barmer og Staun Enge. Turledere: Poul Erik Sperling og Tscherning Clausen.

Børglumkloster Skov og udstillingen, FUGL, tors. 19/1. Mødested for samkørsel fra Aalborg: Kvicklys P-plads, Loftsbrovej, Bouet kl. 9 eller på Klosterskovvej 215 kl. 09.45 (Kør ind i skoven fra nord og fortsæt forbi skiltet med Adgang forbudt, til I kommer ind til gården langt inde i skoven). I Børglumkloster Skov mødes vi med Jan Tøttrup Nielsen, som har arbejdet i skoven, registreret og ringmærket duehøgene i Vendsyssel i en lang årrække. Efter spising af medbragt frokost kører vi til Vendsyssel Kunstmuseum i Hjørring for at se udstillingen FUGL. Betaling for udstillingen er 60 kr. pr. person, men 45 kr., hvis vi er en gruppe på flere end 10 personer. Turledere: Poul Erik Sperling, Svend Erik Mikkelsen, Tscherning Clausen og Jan Tøttrup Nielsen.

Østjylland

LOKAL

DOF Østjylland

Kontakt

Ole Bøgh Vinther, F. G. E. Rostrups Vej 16, 8000 Aarhus
Tlf. 25 15 23 25, olebvinther@gmail.com

Følg med i listen over ture og møder på www.dofoj.dk. Der tilføjes løbende nye arrangementer, ligesom der kan være ændringer til nedenstående. Husk desuden muligheden for tilmelding til e-mail gruppe på <http://dofoj.dk/nyheder-via-email/> for direkte tilsendelse af nyheder med mere.

MØDER

Julemøde tirs. 13/12 kl. 19.30. Naturhistorisk Museum bygning 1141, Bio-X Natur lokalet. Traditionen tro holder vi denne aften det sædvanlige julemøde. Deltagerne medbringer billeder, video, eller blot en god historie fra det forløbne år. Lokalbestyrelsen er vært m. gløgg, kaffe, te og juleknas. Indlæg bedes begrænset til max. 20 minutter.

Generalforsamling lør. 25/2. Generalforsamlingen er under planlægning, og program følger senere. Følg med på hjemmesiden, og reserver allerede nu datoen.

TURE

Vinterfugle ved sø og å søn. 29/1 kl. 16-17.30. P-plads ved Allinggårdsvej – se skilt mod fugletårn. Vi besøger fugletårnet ved Sminge Sø, hvorfra vi – forhåbentligt - kan se flokke af sangsvaner komme til overnatning på søen, der gennem en årrække har været kendt som en god sangsvanelokalitet. Hvorfra kommer disse fugle, og hvordan klarer de at overleve de til tider barske vejrforhold. Turleder: Bo Ryge Sørensen (tlf. 60 64 86 78). I samarbejde med DN.

Gråkragerne

 Specielt for
SENIORER

Gråkragerens ture er under planlægning, og der vil blive forsøgt en månedlig tur på en hverdag omkring midten af måneden. Følg derfor med på DOF Østjyllands hjemmeside www.dofoj.dk, eller tilmeld dig vores medlemsliste via linket på www.dofoj.dk/graakragerne, så får du automatisk information om nye ture tilsendt på e-mail.

DOF Sydøstjylland

Kontakt

Hans Pinstrup, Dalagervej 95, 8700 Horsens, Tlf. 75 64 2773
www.dof-sydostjylland.dk
 E-mail til lokalafdelingen sendes via hjemmesiden

MØDER

Julehyggemøde man. 5/12 kl. 19-22. Bygningen, Anlægget 14, Vejle. Alle medlemmer opfordres til at møde op og vise deres bedste fuglefotos fra 2016. Lokalafdelingen er vært for kaffe, kage og lidt julegodter.

Fuglefjer tors. 12/1 kl. 19-22. Bygningen, Anlægget 14, Vejle. Kurt Storgård fortæller om fuglefjer, og om hvordan fund af fjer blandt andet kan anvendes i forbindelse med registrering af ynglende rovfugle. Desuden viser han eksempler fra sin imponerende samling.

Generalforsamling ons. 8/2 kl. 19-22. Bygningen, Anlægget 14, Vejle. Lokalafdelingens generalforsamling med beretning, regnskab og valg til lokalbestyrelse m.m. Forslag, som ønskes sat på dagsordenen, skal være formanden, Conny Brokholm, i hænde senest 14 dage før generalforsamlingens afholdelse.

TURE

Nørrestrand lør. 17/12 kl. 10. For enden af Rønnevej i Horsens. Vi ser på årstidens fugle. Mulighed for en del forskellige andefugle, bl.a. lille skallesluger. Måske kigger en af de lokale havørne forbi. Turen er velegnet for nybegyndere. Ingen tilmelding. Turleder: Hans Pinstrup (tlf. 75 64 2773). **Turen gentages 28/1.**

Vejle Fjord lør. 7/1 kl. 10. P-pladsen ved Stark, Ibæk Strandvej 5-7, Vejle. Oplev nogle af de fugle, der tilbringer vinteren på Vejle Fjord, og måske er vi også heldige at få isfuglen at se. Ingen tilmelding. Turleder: Jørgen Pagh (tlf. 22 66 22 34).

Den genfundne Bro søn. 8/1 kl. 9-11. P-pladsen ved den genfundne bro på Vestbirkvej. Tur til den genfundne bro og Vestbirk søerne med mulighed for vandstær og isfugl. Ingen tilmelding. Turleder: Peter Damgaard (tlf. 21 56 54 42).

Ismåge: Denne sjældne gæst fra Højarktis burde være i gang med at spise et ådsel fra en isbjørn. I stedet for besøgte den Hanstholm Havn i december 2013. De sorte tegninger viser, at det er en ungfugl fra samme år.

FUGLEPIGERNE

 Specielt for
KVINDER

Samkørsel: Hvis du er interesseret i samkørsel i privatbiler, kan du tilmelde dig til Lotte enten pr. mail: lotte.skjaerbaek@gmail.com eller telefon/sms: 25 77 52 32. Af hensyn til planlægningen bedes du ved tilmeldingen angive dit telefonnummer, og om du kan lægge bil til eller ønsker en plads samt hvilken by/bydel, du kommer fra. Vi deles om brændstofudgifterne. www.fugle piger.wordpress.com

Velling Skov søn. 13/11 kl. 8-11.30. Rasteplassen på Lystrupmindevej (mellem nr. 12 og 14), 8654 Bryrup. Der er mulighed for at slutte sig til turen kl. 9 (samme mødested). Vi allierer os på denne træktur med en lokalkendt guide, Andreas Winding. Der er gode chancer for større flokke af drosler og finker, men vi kan også være heldige at opleve rovfugle, samt spætter og ugler. På denne tur og årstid er der fokus på kald. Turledere: Rikke Rørbech (tlf. 22 24 98 50) & Lotte Skjærbæk (tlf. 25 77 52 32).

Klostermølle lør. 3/12 kl. 10-13. P-pladsen ved den røde lade på Klostermøllevej. På årets sidste tur starter vi med at se udover Mosso oppe fra fugletårnet. Derefter går vi ned langs Klosterkanalen, helt ud til krydset hvor Gudenåen deler sig. Vi spiser frokost i den røde lade. Vi tager Trangia med, så vi også i år får varmet gløggen. Som traditionen byder, bliver bedste bagværk rost til skyerne. Turledere: Inge Olesen (tlf. 61 16 57 76), Rikke (tlf. 22 24 98 50), Dorte & Lotte.

TURE

Vinterfugle i Vestjylland søn. 29/1 kl. 9-12. P-pladsen ved Søndervig Supermarked. Lige ved lyskrydset. Hvide Sande Havn og moler kan være gode for måger og vadefugle. Ved isvinter mange andefugle i havnen. Vi kører måske også til Vest Stadil Fjord. En meget vejrafhængig tur, så kig på hjemmesiden om evt. ændring/aflysning. Turleder: Peter Leth Olsen (tlf. 27 51 49 09/peterletholsen@hotmail.com).

Vinterfugle omkring Idom-Råsted lør. 4/2 kl. 9-13. Idom Kirke. Ørreddambrugene og frilandsgrisefarmene tiltrækker mange fugle, også lidt usædvanlige. Chance for isfugl, bjergvipstjert, vandstær, svaleklire og ænder. Måske forlænger vi turen til de nye vådområder ved Kyttrup og Skærum Mølle. Turleder: Hans Rasmussen (tlf. 97 48 51 88 / 23 83 85 19).

Blå kærhøge på Borris Hede. Dato, tidspunkt og mødested vil blive annonceret på hjemmesiden. Borris Hede og Skydeterræn huser Danmarks måske største overnatningsplads for blå kærhøg. Vi står på et sted, hvorfra vi kan følge de blå kærhøge, når de flyver ind mod overnatningspladsen til de går ned i vegetationen. Kontaktperson: Marianne Linnemann (tlf. 20 14 50 10/linnemann.marianne@gmail.com).

Gråspurvvene

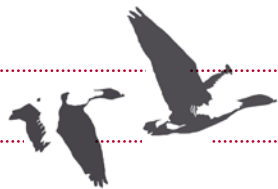
Specielt for
SENIORER

Julemøde man. 5/12 kl. 10-13. Baunebakken 8, Sevel, 7830 Vinderup. Som de foregående år finder mødet sted hos Leif, hvor vi begynder med at drikke kaffe. Vi snakker om fugleoplevelser, og året der går på held. Herefter kører vi en tur til Geddal eller Rettrup Kær, hvor der er sangsvaner og grågæs mm. Husk selv at medbringe kaffe/the. Foreningen er vært ved et rundstykke. Tilmelding til turleder, Leif Novrup, senest 4/12 kl. 20: leifnovrup@pc.dk / 23 31 56 01.

Vandstær m.m. i Holstebro ons. 25/1 kl. 9-13. P-pladsen overfor TV/ Midt-Vest. Vi håber at få vandstæren at se - foruden spætter, mejser og diverse andre småfugle. Vi ser nærmere på Stryget, Anlægget, Vegen Å m.m. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 23 67 88 75 / 97 46 84 81).

DOF Vestjylland

Kontakt

Formand: Lars Holm Hansen, Sandbækvej 26, 6971 Spjald
Tlf. 22 96 13 17, Mail: formand@dofvestjylland.dk

Ture: Poul Krag, Skrænten 15, Sevel, 7830 Vinderup
Tlf. 97 44 84 17 / 22 36 02 36, Mail: poulkrag@tdcadsl.dk

Seniorture: Peder J. Pedersen, Mejdalvej 14, 7500 Holstebro
97 46 84 81 / 23 67 88 75, Mail: seniorture@dofvestjylland.dk

Se nyheder og flere ture på www.dofvestjylland.dk

MØDER

Årets ornitologiske oplevelser tirs. 6/12 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, Aulum. Vi ser fotos og film samt hører beretninger fra årets oplevelser. DOF Vestjylland er vært ved en bid brød og lidt at drikke til. Har du et indslag, så kontakt Marianne Linnemann senest 29/11 på: tlf. 20 14 50 10/linnemann.marianne@gmail.com senest den 29/11.

Generalforsamling tirs. 24/1 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, Aulum.

Gråmåge: Måger er svære at bestemme. Denne unge gråmåge er på størrelse med en svartbag. Foto: Albert Steen-Hansen

Nordvestjylland

LOKAL

DOF Nordvestjylland

Kontakt

Formand: Jan Skjoldborg Kristensen, Gyvelvænget 161
7730 Hanstholm, Tlf. 81759040
Mail: Jan.skjoldborg.kristensen(a)gmail.com

Ture: Martin Høj Hansen . Tlf. 8751 41 52
Mail: martin.hoj.hansen@gmail.com

Se mere på hjemmesiden: www.dof-nordvestjylland.dk og på Facebook under DOF Nordvestjylland.

MØDER

I DOF-Nordvestjylland holder vi med jævne mellemrum klubaftener. Vi starter ofte med et emne: fuglerejser, fotografering eller lignende. Følg med på hjemmesiden.

Julehyggemøde for lokalforeningens medlemmer lør. 26/11 kl. 19-22. Søndermølle i Viborg, Vinkelvej 40, 8800. Traditionen tro afholder vi julehyggemøde, hvor vi håber at se rigtig mange af vores medlemmer. Det er en fin lejlighed for nye medlemmer til at møde andre i lokalforeningen. Foreningen byder på en let julefrokost og kaffe, og drikkevarer kan købes til rimelige priser. Forhåndstilmelding er ikke nødvendig. Arrangør: Marianne Suhr (tlf. 61 33 37 55).

Danmarks ugler ons. 1/2 kl. 19-21.30. Viborg Bibliotek, Vesterbrogade 15, 8800 Viborg. Et foredrag om Danmarks ugler, hvor vi kommer rundt om både ynglefugle og vintergæster. Foredragsholder Benny Kristensen er artsansvarlig koordinator i Dansk Ornitologisk Forening for kirkeuglen i Danmark og kender lige så meget til Danmarks andre ugler. Med billeder og entusiasme vil Benny fortælle om ugleterne og om sine oplevelser med dem. DOF Nordvestjylland er undervejs vært med en kop kaffe eller the og måske lidt "uglegylp". Arrangør: Martin Høj Hansen (tlf. 87 51 41 52/ martin.hoj.hansen@gmail.com)

Generalforsamlingen 2017 afholdes 25/2 kl. 12. Se sted og dagsorden på hjemmesiden.

TURE

Morgenfugletur til Hald sø søn. 11/12 kl. 9-13. Hald Sø, P-pladsen ved Hovedgården, Ravnsbjergvej 76, 8800 Viborg. I vandløbene ved søen er der mulighed for at se vandstær, isfugl og bjergvipstjert. På søen opholder sig forskellige vandfugle, og i skovene kan vi møde sjagger, vindrossel og silkeheale. Turleder: Ole Lilleør (tlf. 20 78 95 87).

Vinterfugle på Agger Tange søn. 8/1 kl. 9-13. P-pladsen ved færgelejet på Agger Tange, Aggervej Vestervig, 7770. Den traditionsrige nytårstur til Agger Tange, som huser en mængde overvintrende fugle og forskellige vadere, rovfugle samt svaner, gæs, ænder og måger. Der ses ofte sortgrå ryle og med held bjerglærke, snespurv og mosehornugle. Turledere: Frits Rost (tlf. 31 38 12 11) & Per Buchwald (tlf. 86 67 16 38).

Blå kærhøg: Det kan være svært at se forskel på steppehøg, hedehøg og blå kærhøg. Men om vinteren kan du være sikker på blå kærhøg. Det er nemlig den eneste kærhøg, vi ser herhjemme på denne tid af året. Foto: John Larsen

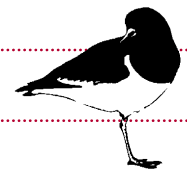
Gråmejserne

Hverdags-
TURE

Krægpøt og Harbo Sletten tors. 17/11 kl. 10-13. Vigsø Feriecenter, Vigsø Bugt vej 1, 7730. Lige neden for Vigsø feriecenter drejer man til højre ad Krægpøtvej. Her mødes vi. Krægpøt og Harbo Slette med hav, hede og søer ligger lidt gemt væk fra Alfarvej. Det er steder, hvor vi på en god dag kan være heldige at finde specialiteter som laplandsværpling og dværgværpling. Stor tornskade, rørspurv, gæs, blå kærhøg og havørn ses jævnligt samt rastende/trækkende havfugle og rørspurve. Turledere: Erling Andersen (tlf. 30 23 64 27) og Hans Dahlgaard (tlf. 26 32 61 60).

Sydvestjylland

LOKAL

DOF Sydvestjylland

Kontakt

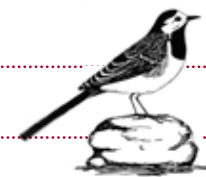
Søren Peder Nielsen, Valmuevænget 17, 6710 Esbjerg V
Tlf. 40 87 58 82, E-mail: spnhjerting@gmail.com

Se også www.dofsydvest.dk

Ved siden af det faste turprogram arrangeres hverdagsture med få dages varsel. Få besked om dem via vores nyhedsbrev. Tilmeld dig det med en mail til spnhjerting@gmail.com.

TURE

Saltvandssøen og Rickelsbüller Koog lør. 26/11. P-pladsen ved Hovedbiblioteket, Nørregade 19 i Esbjerg kl. 8. Hjørnet af p-pladsen længst fra biblioteket. Alternativt: Lige nord for Ribe kl. 08.30, P-pladsen overfor Skovgrillen - Plantagevej 22. Den traditionelle juletur til grænselandet. Sidste år havde vi masser af rovfugle, især havørne, men også blå kærhøg, fjeldvåge, vandrefalk og andre. Der bliver tid til at besøge en grænsekiosk. Husk pas! Tilmelding til Søren senest 24/11. Turledere: Søren Peder Nielsen (40 87 58 82/ spnhjerting@gmail.com) & Per Fabricius (tlf. 20 83 07 58/ fabricius-hunderup@familie.tel)

DOF Fyn

Kontakt

Formand: Henrik Kalckar Hansen, Norddalen 27, 5260 Odense S
Tlf. 30 70 90 38, E-mail: kalckar@webspeed.dk

Eskursionsudvalg

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, 5500 Middelfart
Tlf. 26 82 07 29, E-mail: mmj@doffyn.dk

MØDER

Caféaften om Cambodia og det anderledes Kina ons. 9/11 kl. 19-21.
Brændekildevej 40 i Bellinge (Rasmus Rask Skolen). Så tager vi fat på
caféaftener i vores nye lokaler. Det gælder rejsebeskrivelser fra det
vestlige Kina- og Cambodias bedste fugleområder, som Allis Højgård
Nielsen og Michael Mosebo Jensen vil vise indtryk fra.

Caféaften om fotos af fynske fugle 2011-16 ons. 18/1 kl. 19.30-20.30.
Brændekildevej 40 i Bellinge (Rasmus Rask Skolen). Caféaften, hvor
fuglefotograf Ole Bo Olsen vil vise sine bedste billeder fra de seneste
6 år fra den fynske felt og også komme lidt ind på metode og teknik.

TURE

Vestfyn rundt søn. 27/11 kl. 08.30-13. Fugletårnet på SØ-siden af
Føns Vang. Vi håber, der er fred i området. Ellers tager vi hurtigt
videre til Eskør, Husby Strand og Maden på Helnæs. Det burde give
chancer for skovsædgæs, vandrefalk, havørne og en del andefugle.
Tilmelding til turleder: Michael Mosebo Jensen på (tlf. 26 82 07 29/
mmj@doffyn.dk).

Begyndertur til Assistens Kirkegården Odense søn. 8/1 kl. 10-13.
Kirkegårds Allé ved indgangen. Tag med på årets første tur, hvor der
fokuseres på diverse småfugle i denne oase midt i Odense. Tilmel-
ding til turleder: Dieter Maaszen (tlf. 66 16 68 61) efter kl. 16 eller
dm@privat.dk. Alternativt: Lisbeth Binaus (tlf. 30 58 60 09).

Langtur til? søn. 22/1. Der regnes med en heldagstur uden for
Fyn til lokaliteter med specialiteter, der er aktuelle lige netop på
denne dag. Ring til turleder, Michael Mosebo Jensen, på 26 82 07
29 dagen før, så du kan høre, hvor det går hen i år - og hvornår.

Begyndertur til Stige Ø søn. 5/2 kl. 10-13. Ishuset Stige Ø eller hør
nærmere ved tilmelding. Afhængig af vinterens beskaffenhed kan der
forventes mange fugle på denne tur. For det meste kan man komme
tæt på dem, især andefuglene, og kigge på kendetegnene. Tilmel-
ding til turleder: Dieter Maaszen (tlf. 66 16 68 61) efter kl. 16 eller
dm@privat.dk. Alternativt: Lisbeth Binaus (tlf. 30 58 60 09).

Sønderjylland

LOKAL

DOF Sønderjylland

Kontakt

Formand: Jørn Vinther Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
74 53 17 20/ 20 80 39 16, jorn.vinther.sorensen(a)gmail.com

Ture: Karl Schlichter, Nørremark 36, 6230 Rødekro, Tlf: 74 66 13 96
E-mail: karl.schlichter@privat.dk

Panurus: E-mail: gaborgraehn@gmail.com

Se også nyheder og ture på www.dof-sj.dk samt i Panurus

TURE

Formiddagstur til Gråsten Søerne tors. 10/11 kl. 9-11.30. P-pladsen
ved Slotshaven. Normalt ses ret mange arter, nogle i tusindvis. Ring
evt. om samkørsel. Turleder: Lars P. Hansen (tlf. 40 87 62 44).

Formiddagstur til Sandbjerg Møllesø søn. 27/11 kl. 9-11.30. Ved slot-
tets parkeringsplads. Vi ser ofte isfuglen, men søen er ellers tilholds-
sted for mange andefugle. Ring evt. om samkørsel. Turleder: Gabor
Graehn (tlf. 42 72 04 40).

DOF Storstrøm

Kontakt

Michael Thelander, Løjtoftevej 175, 4900 Nakskov, Tlf. 54 92 83 46
E-mail: m.thelander@post.tele.dk
Se mere på hjemmesiden: www.dof-storstroem.dk

MØDER

Julemøde i Næstved lør. 26/11 kl. 10. Administrationsbygningen, Rådmandshaven 20, 4700 Næstved. Vi går en tur langs Susåen for at se bl.a. vandstær, bjergvipstjert, evt. isfugl m.m. Kl. 12 spiser vi kinesisk frokostbuffet, som også indeholder 2 slags sild, samt kaffe og is på

Lin's Restaurant, der ligger for enden af Susåen. Pris: 128 kr. Drikkevarer skal købes. Tilmelding og betaling SAMTIDIG senest 21/11. til Bente Larsen, kasserer, på bankkonto Jyske Bank reg.nr. 5041 kontonr. 4005392: Husk navn og telefonnr. Og skriv "Julemøde". Mvh. Ida (tlf. 55 73 69 02, Lisbeth (tlf. 29 91 47 11, Finn (tlf. 30 45 68 08, Bent (tlf. 30 88 97 52. Turledere: Finn Jensen og Bent Rung.

Julemøde i Nykøbing tors. 1/12 kl. 19-22. Sofieskolen i lokale F 006, Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing Falster Asbjørn viser billeder og der serveres gløgg og æbleskiver. Vel mødt fra gruppen omkring torsdagsmøderne: Asbjørn, Birte, Freddy og Benny. Kontakt: Benny (tlf. 25 14 39 39).

Tirsdagsmøder i Allerslev kl. 19. Allerslev Gl. Skole, Enghavevej 2B, Allerslev. Der serveres kaffe/the og småkager. Kontaktpersoner: Holger Jensen (tlf. 55 99 63 45) & Bente Larsen (tlf. 55 38 60 28).

Ordet er frit tirs. 6/12

Naturen ved marsken v. Jytte Nielsen tirs. 10/1

Bo Kayser: Oplevelser i Georgien tirs. 7/2

Silkehal: Hvis silkehalen skulle med til julefrokost, ville den drikke alle under bordet. Den er nemlig udstyret med en stor lever, der gør den i stand til at nedbryde enorme mængder alkohol fra gærede bær. Foto: Albert Steen-Hansen

Tirsdagsmøder i Haslev kl. 19.30. Haslev Bibliotek, Lokale 2, Jernbanegade 62, 4690 Haslev. Kontaktperson: Leif Tureby (tlf. 56 31 60 95).

Nordindien tirs. 15/11. Ib Andersen og Per Hirslund viser billeder og fortæller om en rejse til Nordindien, hvor de besøgte tre destinationer.

Krüger Nationalpark og Danmark rundt tirs. 13/12. Danmark Rundt og Krüger National Park: Bo Tureby viser billeder fra Danmark og fra Krüger National Park i Sydafrika.

TURE

Jordbassinene ved Stege søn. 4/12 kl. 9-12. P-plads for enden af vej ved Kostervej 24. Der raster et stort antal andefugle i jordbassinene, flest troldænder, men også godt med andre dyk- og svømmeænder med mulighed for rødhovedet and. Vi ser på rastende småfugle, og hvad der ellers skulle gemme sig i området. Turlleder: Bo Kayser (tlf. 51 34 62 78/bo.kayser@gmail.com).

Nytårstur på Avnø lør. 7/1 kl. 9-13. P-plads ved Avnø Naturcenter. Flyervej 40, 4750 Lundby. Vi går den friske tur ud til observationshuset, og så langt omkring på Avnø vejret inviterer til. I godt vejr ser vi blandt andet flere arter af andefugle og gæs, forventeligt havørne og fjeldvåge og med lidt held kommer vandrefalken forbi, mens vi er der. Turlleder: Finn Jensen (tlf. 30 45 68 08).

Nakskov Indrefjord søn. 8/1 kl. 10-12. Indgangen til Indrefjorden i Winchellsgade. Vi går en tur i Indrefjordsanlægget. Turen byder bl.a. på småfugle, ænder og skalleslugere. Der er chance for skægmejsen i rørskovene. Turlleder: Michael Thelander (tlf. 21 78 79 61).

Rovfugle på Kulsbjerg søn. 22/1 kl. 9-12. Sydlig indgang, hvor Kulsbjergvej går nordpå fra Mønsvej. Det militære øvelsesterræn ved Kulsbjerg er godt for overvintrende rovfugle, drosler og bl.a. stor

tornskade. Vi går en god lang tur i det flotte område, bl.a. op i højderne på selve Kulsbjerg, og tager en lille kaffe/frokostpause undervejs. Turlleder: Bo Kayser (tlf. 51 34 62 78).

RESERVATERNE

Ravnstrup Sø – oplev Mortensanden 'live', og se ringmærkning af vinterens småfugle søn. 13/11 kl. 10-12. P-pladsen v. Ålehusvej (ved indkørslen til nr. 12). Ved Ravnstrup Sø kan du opleve Mortensanden 'live'! Hvert efterår søger småflokke af mange andearter asyl i den jagtfrie sø – undertiden også den krylle lappedykker. Vi studerer ænderne og lærer os deres lidt svære efterårsdragter. Måske får vi også en rov fugl eller to at se. Hvis vejret egner sig, vil der være ringmærkning af vinterens småfugle.

Natur, sundhed og motion. Travetur til Saksfjed/Hyllekrog ons. 28/12 kl. 10-14. P-pladsen ved foden af Hyllekrog-tangen, for enden af Lyttesholmvej, 4970 Rødby (øst for sommerhusene). Et tilbud om en travetur ovenpå al julemaden for dem, der vil kombinere motion med naturoplevelser. Fra Drummeholm ved foden af Hyllekrog går vi ud til Ninas Hus, hvor vi holder frokost. Derefter besøger vi Naturstyrelsens udstilling i det gamle fyrtårn, hvor der er en fantastisk udsigt over området. Der er mulighed for at se forskellige vinterfugle, såsom bjergirisk og snespurv, og er vi heldige, er der måske også en mosehornugle. Havørn plejer der altid at være.

Bemærk: Turlængde til fyret og retur ca. 7,5 km (til spidsen og retur godt 11 km), så husk lidt proviant. Turlleder: Naturvejleder Uffe Nielsen. Deltagergebyr: 20 kr. pr. voksen.

KØB FUGLEVÆRNSFONDENS JUBILÆUMSBOG

I 2016 fejrer Fugleværnsfonden 50 år i fuglenes og naturens tjeneste. Fonden tæller 21 naturreservater i Danmark, som i en stadig mere trængt natur sikrer betydningsfulde områder for de fugle, der har aller mest behov, og en høj grad af generel naturbeskyttelse.

Jubilæet markeres med en storstilet fotobog med spændende fortællinger fra fondens reservater. Den er skrevet af en af landets bedste naturjournalister, Jan Skriver, suppleret med essays af Søren Ryge Petersen og rigt illustreret med natur- og fuglefotos fra de allerbedste fotografer.

Fugleværnsfonden - for fugle, for folk og for fremtiden kan købes på www.naturbutikken.dk eller i den fysiske butik på Vesterbrogade 138 og koster kr. 195,- mens lager haves!

Fugleværnsfonden

DOF Vestsjælland

Kontakt

Formand: Lasse Braae, Sophievej 10, 4581 Rørvig
Tlf. 28 90 10 82, E-mail: lassebraae@hotmail.com

Ture: Kirsten Laursen & Henrik Baark, Tlf. 57 82 02 30
E-mail: mosterlaura@mail.dk

www.dof-vestsjaelland.dk

MØDER

Tirsdagsmøder i Haslev. Se under DOF Storstrøm.

Møde i Kalundborg Lokalgruppe tirs. 22/11 kl. 19-22. Skolen på Herredsåsen, lok. 3.01 kla1. Der vil være skiltning ved hovedindgangen. Emne: Fugle og natur i Extremadura og Ebro-deltaet i Spanien. Else Marie Jespersen og Birger Prehn fortæller og viser billeder fra deres forårstur til Spanien. Herefter serverer vi kaffe/the og kage. Over kaffen skal vi tale om: Idéer til kommende møder, ture og kurser i lokalgruppen. Kom gerne med dine forslag. Værter og arrangører: Else Marie Jespersen (tlf. 21 92 61 15/ elsemariejespersen@gmail.com) og Jette Reeh (tlf. 75 16 17 00/ jette.reeh@gmail.com)

Foredrag om ringmærkning ons. 23/11 kl. 19-21.30. Holbæk Bibliotek, Nygade 9-13, 4300 Holbæk. Johannes Bang har ringmærket fugle siden 1953. Det er blevet til mere end 100.000 fugle fordelt på 132 arter, eller omkring 1 % af alle ringmærkede fugle i Danmark. Han vil fortælle om mange spændende oplevelser. Ingen tilmelding. Kontaktperson: Kirsten Laursen (mosterlaura@mail.dk). I samarbejde med Nordvestsjaellands Naturhistoriske Forening.

Medlemsmøde i Sorø tors. 1/12 kl. 19-21.30. Værkerne, Frederiksvej 27, 4180 Sorø. Hør om foreningens aktiviteter. Kom gerne med forslag/ideer til nye aktiviteter. Medbring dine egne billeder (helst i PowerPoint) fra en rejse, en naturaktivitet, som du gerne vil dele med andre. I pausen serveres kaffe/the og kage. Ingen tilmelding. Kontaktperson: Kirsten Laursen (mosterlaura@mail.dk).

Foredrag om Stæren i Danmark - tabet af et sekscifret antal stære tirs. 31/1 kl. 19-21.30. Værkerne, Frederiksvej 27, 4180 Sorø. I løbet af de 40 år, hvor DOF har gennemført punktællinger, skønnes det, at Danmark har mistet 60 % af sine ynglende stære.

Vibezæg: Vibens tilbagegang i Danmark har været konstant de sidste mange år. Bestanden er kun en femtedel af, hvad den var for 50 år siden. Foto: Finn Leth.

Der er beregnet, at der nu er 313-470 tusinde færre ynglepar i Danmark end i midten af 1970'erne. Henning Heldbjerg vil fortælle om stæren, særligt med fokus på, hvordan stærebstanden har det i Danmark og dens udvikling i Danmark. I pausen vil der serveres kaffe/the og kage. Ingen tilmelding. Kontaktperson: Kirsten Laursen (mosterlaura@mail.dk).

Generalforsamling søn. 5/2 kl. 13-15.30. Generalforsamlingen afholdes i Multihuset ved Holbæk Fælled. Arenavej 1, 4300 Holbæk. Der kan parkeres på p-pladsen ved Skagerakvej. Dagsorden ifølge vedtægterne. Se www.dof-vestsjaelland.dk > Hvem er vi > Generalforsamling. Forslag fra medlemmerne skal fremsættes skriftligt og begrundet over for bestyrelsen senest tre uger før mødets afholdelse. Den samlede dagsorden med indkomne forslag offentliggøres på hjemmesiden senest to uger før. Der skal vælges både til bestyrelsen og repræsentantskabet. Eventuel indstilling af kandidater følger reglerne for forslag fra medlemmerne. Bestyrelsen tager gerne imod nye aktive. Før generalforsamlingen er lokalafdelingen vært ved en let anretning kl. 12.30. Tilmelding senest den 27/1 til: jette.hallig@gmail.com.

TURE

Vandstær ved møllerne, ørne i Lille Åmose og glenter til overnatning lør. 19/11 kl. 13-17. Kalundborg Vandrerhjem. Herfra kører vi til Strids Mølle, hvor der er mulighed for at støde til kl. 13.30. Ved Strids og Øresø Møller ser vi efter vandstær og evt. isflugt. Derfra kører vi en rundtur forbi Lille Åmose, Kattrup Gods, Bromølle Kro, Sønderød, Torsø, Buerup og Tissø. Landskabet er fantastisk, og hele vejen vil der være muligheder for at se glenter, ørne og andre rovfugle, men vi håber selvfølgelig på, at glenterne også skulle have overnatningstræ(er) et sted på vejen - derfor tidspunktet. Turleder: Jens Boesen (tlf. 40 31 12 62)

Knivkær Strand søn. 27/11 kl. 10. P-pladsen på Havstokken / Knivkærvej Genbrugsplads. Vi går en tur langs vandet, hvor der er andefugle. Medbring varm drik, så finder vi et sted med god udsigt, hvor vi holder en pause. Ingen tilmelding. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20 67 58 50). Ingen tilmelding.

Vinter i Flasken og Vejlen ved Reersø lør. 10/12 kl. 10-13. Kalundborg Vandrerhjem. Vi fordeler os i bilerne og kører vi til fugletårnet ved Flasken, hvor der er mulighed for at støde til kl. 10.30. Fuglelivet ved Flasken og i Vejlen er helt anderledes om vinteren end om sommeren med en mængde overvintrende svaner, gæs, ænder og andre havfugle. Turledere: Else Marie Jespersen (tlf. 21 92 61 15/ elsemariejespersen@gmail.com) & Birger Prehn.

Vinter ved møllerne, åen og Tissø lør. 28/1 kl. 10-14. Kalundborg Vandrerhjem. Vi kører til Strids Mølle, hvor der er mulighed for at støde til kl. 10.30. Om vinteren er der gode muligheder for at se vandstær ved Strids Mølle. Havørnene er allerede i gang med at bygge på reden i Skarresø, og måske er der isflugt i ellesumpen ved Kongens Mølle. Ved Tissø vrimer det med gæs af mange forskellige slags. Turleder: Jens Boesen (tlf. 40 31 12 62/ jens@boesen.org).

Fugletur før Generalforsamlingen søn. 5/2 kl. 10. Foran hovedindgangen til Multihuset ved Holbæk Fælled. Arenavej 1, 4300 Holbæk. For yderligere information kontakt formand for DOF Vestsjælland, Lasse Braae. Turleder: Lasse Braae (tlf. 28 90 10 82/ lassebraae@hotmail.com).

Skælskørområdet søn. 12/2 kl. 10. Nedkørslen til campingpladsen ved Skælskør Nor. Vi lytter til de første fuglestemmer i lystskoven og ser på rastende fugle ved noret og fjorden. Der køres evt. til andre lokaliteter, hvor der er mulighed for obs. af rovfugle, gæs og svaner. Turleder: Anders Jakobsen (tlf. 40 33 66 41).

DOF Bornholm

Kontakt

Formand: Carsten Andersen, Bagå 1, 3790 Hasle
Tlf. 56 96 22 40, bornholm@dof.dk

Lokalbladet "Gaddisj"

E-mail: lclomme@mail.dk / www.dof-bornholm.dk

TURE

Månedsture. Disse ture fortsætter 1. søndag i hver måned. Mødestedet er som altid p-pladsen ved Koldekilde/Stakitfabrikken midt i Almindingen og mødetidspunktet er hver gang kl. 10. Vi samkører 2-3 timer til flere fuglelokaliteter på Bornholm. Medtag lidt mad og drikke. Søndagsdatoerne bliver 4. dec. 2016, 1. jan. og 5. febr. 2017. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23 48 80 04).

Tur til fire tårne søn. 20/11 kl. 9. P-pladsen ved Bastemose. Trækfuglene er stort set væk nu, og vintergæsterne er begyndt at indfinde sig og blande sig med vores lokale standfugle. Hvad mon moserne kan fremvise på dette tidspunkt af først og fremmest gæs, ænder og rovfugle? Vi tager en rundtur til tårnene ved Bastemose, Svinemose, Vallensgårdsmose og Udkæret. Turleder: Jens Christensen (tlf. 61 33 04 25).

Hasle Flak med gløgg og æbleskiver! søn. 11/12 kl. 10. Hasle Røgeri, Søndre Bæk 20. Vi ser på fugle på Hasle Flak og går herfra gennem skoven til Det Hvide Hus på Fælledvej, hvor turen slutter med lidt gløgg og æbleskiver. Turledere: Kell Olsen og Karsten Rasmussen (tlf. 24 67 92 06).

Vinterfugle ved Nexø lør. 28/1 kl. 13. P-pladsen ved NETTO i Nexø. Vi går en tur på havnen og kigger på de forskellige måger m.v. Derefter kører vi til Nexø Sydstrand for at se på ænder, gæs og måske nogle vintergæster. Medbring kaffe/kage, der indtages ved skydehuset, der nu er lavet om til et naturmuseum. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23 48 80 04).

Skåne, den nordøstlige del - "Ørnetur" 25/2. Ørne og andre rovfugle, gæs, ænder og alle de andre overvintrende fugle skulle der - alt afhængig af vejret - være gode chancer for på denne tur. Vi skal til Fyledalen under næsten alle omstændigheder, men ellers bestemmer vejr og meldingerne, om det er søerne eller kystområderne, der skal være hovedmålet. Det ser vi på i dagene op til turen. Mødested og tid: Rønne, Færgeterminalen. Færgen har endnu ikke udsendt fartplan, men omkring kl. 6.15 og hjemkomst omkring kl. 20, vil nok være et godt bud. Nærmere følger selvfølgelig. Fra havnen i Ystad kører vi i to minibusser med plads til 8 i hver, altså maks. 16 deltagere, først-til-mølle-princippet. Pris 275 kr. som dækker transporten i Sverige. Du skal selv sørge for billet til færgen og forplejning. Turledere: Kåre Kristiansen (tlf. 20 43 12 05) og Thomas Christensen. Tilmelding til krrkk@gmail.com med efterfølgende indbetaling til DOFs konto reg. 4720 konto 4720 435233

DOF Nordsjælland

Du kan læse om alle DOF Nordsjællands ture og møder på hjemmesiden: www.dofnordsj.dk.

Klik på fanebladet "Ture og Møder" øverst på siden så får du det bedste overblik.

Hvis du har spørgsmål kan du kontakte Luise Ekberg på luiseekberg@youmail.dk eller tlf. 20 28 72 73.

Generalforsamling lør. 28/1 kl. 10-15. Nødebo Kro, Nødebovej 26, Nødebo 3480 Fredensborg. Hermed indkaldes I til DOF Nordsjællands årlige generalforsamling. Dagsordenen følger vedtægterne i DOF Nordsjælland, men vi vil gerne skabe god mulighed for og tid til debat om emnerne. Foreningen er vært ved en let frokost kl. 12. Herefter vil der være et oplæg om et aktuelt emne. Arrangør: Bestyrelsen (tlf. 20 28 72 73).

RESERVATERNE

Formiddagsfugleture ved Nivå ons. 23/11 kl. 10.30-13.30. Nivå togstation. Vi følger årets gang ved Nivå og lytter til sang og kald fra de fugle, som lever i Nivås varierede natur. Turen er for alle, som ønsker at lære lidt mere om vores hjemlige fugle og det spændende dyre- og planteliv, som Nivå også byder på. Der kræves ingen specielle forudsætninger eller udstyr for at deltage. Turleder: Allan Gudio Nielsen (tlf. 20 89 09 09).

Stor skallesluger: I Danmark er den store skallesluger en sjælden ynglefugl, hvor størstedelen af den danske bestand yngler på det sydlige Sjælland, Lolland-Falster og Møn samt i Sønderborgområdet og på Bornholm. Peter Vadum

På turen kan du blandt andet møde
havørne med et vingefang op til 2,5 m.
Foto: John Larsen

DOF UNG
inviterer på vinter-
ØRNETUR
til Sverige, lørdag den
4. februar 2017

Vi fylder en bus med børn & unge under 27 år samt 0-2 ledsagere og kører den klassiske skånetur: Fyledalen, Sövdesjön og Krankesjön! Her håber vi at se masser af havørne, kongeørne, røde glenter, fede spætter og måske en sjælden ugle? Prisen afhænger af antallet af deltagere, men forventes at blive børnevenlig! Følg os, og hør mere på facebook siden "DOF UNG", eller send en mail med spørgsmål/ tilmelding til dofung2015@gmail.com.

Vi ses i felten!

DOF København

Vesterbrogade 140, 1620 København V., kbh@dof.dk, www.dofkbh.dk

Fugleture for DOF Københavns medlemmer arrangeres af DOF Travel, Seniorudvalget, Køgegruppen og Roskildegruppen. DOF Travels rejser er annonceret andetsteds i bladet, mens de resterende ture er annonceret nedenfor. Alle ture kan ligeledes ses på vores hjemmeside, www.dofkbh.dk. Alle ture er gratis medmindre andet er angivet.

Betaling af turene

DOF Travel Københavnsafdelingen. Dansk Ornitologisk Forening
Vesterbrogade 140A, 1. sal, 1620 København V., Giro 807 3333
E-mail: travel@dof.dk. www.doftravel.dk

Tirsdagsvagtens kontaktoplysninger

Træffetid: Hver tirsdag fra kl. 18.30-20.00, Tlf. 33 28 38 00

For betaling af ture arrangeret af seniorer eller de lokale grupper – se særskilt rubrik.

MØDER

Fuglestemme-kursus i din lokalafdeling.

DOF København udbyder i foråret 2017 fuglestemmekursus for alle interesserede.

Kurset strækker sig fra februar til maj og omfatter otte mødeaftener à to timer på hverdage, samt fire ekskursioner (hver ca. tre timer) i weekender. På kurset vil du med hjælp af en kompetent kursusleder få både teoretisk og praktisk træning af ca. 50 danske fuglearter, så du er rustet til på egen hånd at genkende fuglestemmerne. Mødeaftenerne bliver på Syvstjerneskolens Skovløbervangen 1, 3500 Værløse, kl. 18.30, og ekskursionerne bliver aftalt nærmere den første aften. Prisen for deltagelse er 875 kr. Max 20 deltagere. Kursusleder: Lars Jensen. Detaljer om mødeaftener, tur-datoer og tilmelding kan snart ses på DOF Københavns hjemmeside.

TURE

Kongelunden søn. 13/11 kl. 9-12. P-pladsen midt i skoven. Overvintrende småfugle som kvækerfinker, dompap, mejser og træløbere. Evt. musvåger og duehøg. På stranden ud for skoven måske tidlige snespurve og bjergirisk. På vandet forskellige andefugle. Turleder: Stefan Stürup (tlf. 30 82 81 92).

Sydhavnstippen lør. 19/11 kl. 9-12. Fragtvej ved Stark. Vi går en tur på Tippen og langs kysten og ser hvad årstiden kan byde på af småfugle, vandfugle og måger. Turleder: Arne Volf (tlf. 2163 7567).

Gilleleje Havn søn. 27/11 kl. 10-12. Fiskeriauktionen på havnen. Blandt de mange rastende måger i havnen ses ofte enkelte gråmåger og rider, endvidere rastende andefugle. Ved kysten mulighed for rastende alkefugle og lommer. Turleder: Jan Hjort Christensen.

Ølseagle Revle søn. 27/11 kl. 9-13. P-pladsen ved kiosken på dæmningen. Rastende andefugle og med lidt held mosehornugle og enkeltbekasin, evt. vintervadere. Turleder: Frands E. Jensen (tlf. 22 75 40 64).

Utterslev Mose søn. 4/12 kl. 8-11. Krydset ved Pilesvinget/Brønshøj Kirkevej. Vinterfugletur med ænder, småfugle og hvad man nu ser på den tid. Tur rundt om del 1 og 2 med stop ved Langholmen. Turleder: Vicky Knudsen (tlf. 60 29 69 86).

Kagsmosen tirs. 6/12 kl. 10-11.30. Islevhusvej ved Husum Station. Turen slutter samme sted. En lille tur i selskab med mejser og kragefugle samt måske en isfugl. Hvis søerne er isfri er der chance for rastende vandhøns, ænder og skalleslugere. Turleder: Erik Agertoft (tlf. 30 24 1772)

Bolund Holm i Roskilde Fjord tirs. 6/12 kl. 9-12. P-pladsen på A6 over for Lille Valbyvej. Vi går Bolund rundt og en tur rundt om Lille Valby, hvis tiden tillader det, og ser hvad årstiden kan byde på. Der kan være sumpet. Turleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Vestamager og Klydesøen (cykeltur) søn. 18/12 kl. 10-13. For enden af Frieslandsvej. På turen i området ser vi på årstidens fugle. Rastende rovfugle, andefugle og hvis vi er heldige f.eks. stor tornskade. Turleder: Ingelise Aarøe Petersen (tlf. 26 81 37 05).

Kystagerparken tirs. 20/12 kl. 10-11. P-pladsen ved Åmarken Station. Vinterens småfugle samt andefugle i Kalveboderne. Turleder: John Speich (tlf. 20 41 96 58).

Damhussøen man. 26/12 kl. 10-12. Hjørnet ved Damhuskroen. Er søen isfri ses mange rastende andefugle og måger. I de tilstødende haver småfugle. På Damhusengen ses blandt de mange kragefugle måske overvintrende stær. Turleder: Morten Leisvig (tlf. 36 49 79 11).

Mølleåen og Ganløse Orned søn. 1/1 kl. 10.30-14. P-pladsen på Farumvej over for Kalkværksvej (Krak 105 A3). Vinterfugle. Måske er denne årets første dag også dagen for isfugl og vandstær. Turleder: Frands E. Jensen (tlf. 22 75 40 64).

Frederiksdal og Furesøen søn. 8/1 kl. 9-11. P-pladsen bag kroen. På denne vinter tur langs å og sø ser vi efter vandstær og isfugl, mulighed for mange småfugle evt. invasionsarter som kvækerfinke, endvidere mulighed for sortspætte, musvåge og duehøg. Turleder: Morten Rasmussen (tlf. 40 37 67 42).

Frederiksberg Have "Storbyens åndehuller" søn. 15/1 kl. 11-13. Indgangen ved Frederiksberg Runddel. Vi ser efter droslers, mejser og andre småfugle, samt ænder, gæs, vandhøns og havens Fiskehejre. Med lidt held Stor Flagspætte, Kernebider og Spurvehøg. Turleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 91 17).

Krogebjergparken og Damhusengen "Storbyens åndehuller" tirs. 17/1 kl. 10-12.30. Slotsherrensvej ved Islev Station. Turen slutter samme sted. Vi satser på småfugle som korttået træløber, trommende stor flagspætte og måske silkehaler, kernebider og syngende(!) stær. Turleder: Erik Agertoft (tlf. 30 24 1772).

Utterslev Mose søn. 22/1 kl. 8-11. Krydset ved Pilesvinget/Brønshøj Kirkevej. Vinterfugletur med ænder, småfugle og hvad man nu ser på den tid. Tur rundt om del 1 og 2 med stop ved Langholmen. Turleder: Vicky Knudsen (tlf. 60 29 69 86).

Dyrehaven/Mølleåen lør. 28/1 kl. 9-12. Strandmøllekroen. Vi går en tur langs Mølleåen, hvor vi kan forvente vandstær og måske isfugl, ligesom mange småfugle bl.a. grønsisken. Turleder: Jan Nielsen (tlf. 40 58 24 46).

Sejersø og Vestsjælland lør. 4/2 kl. 7.30-13. Havnsø Havn (husk penge til færger). Der er som regel godt med ænder, lappedykkere, alkefugle og måske lommer og havørn på sejlturen. Færger returnerer efter bare 25 min. i havn på Sejersø. Fra Havnsø kører vi en tur til Stridsmølle og Skarresø for at se efter havørn, isfugl, bjergvipstjert m.m., turen slutter her. Turlleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Bolund Holm i Roskilde Fjord tirs. 7/2 kl. 9-12. P-pladsen på A6 over for Lille Valbyvej. Vi går Bolund rundt og en tur rundt om Lille Valby, hvis tiden tillader det, og ser hvad årstiden kan byde på. Der kan være sumpet. Turlleder: Arne Volf (tlf. 21 63 75 67).

Christianshavns Vold "Storbyens åndehuller" søn. 12/2 kl. 10-12.30. Christianshavns Torv v/Metroen. Vi ser efter lappedykkere, ænder og vandhøns. I træer og buske drosler, mejser og andre af vinterens småfugle. Måske spurvehøg, silkehale og stor flagspætte. Turlleder: Troels M. Krogh (tlf. 30 20 91 17).

BUSTURE

Skåne lør. 10/12. Afgang fra Sjælør Station kl. 8.30. Turledere: Hans Harrestrup Andersen og Alex Rosendal. På denne vinter-ørnetur vil vi atter besøge de traditionelle gode områder med mulighed for havørn og kongeørn samt adskillige røde glenter. Vi ser også overvintrende musvåger, fjeldvåger samt blå kærhøg og evt. vandrefalk. Der er stadig mange rastende gæs på markerne. I skoven mulighed for grønspætte, sortspætte og evt. invasionsarter. Tilmelding sker ved at indbetale kr. 285 for voksne og kr. 245 for unge under 13 år på giro 807 3333 (ved netbank girokort type 01 eller reg.nr. 4180) senest 19. november. Mrk. B9.

Skåne lør. 21/1. Afgang fra Sjælør Station kl. 8.30. Turledere: Hans Meltofte, Frands E Jensen og Eric Schaumburg. På denne årets første vinter-ørnetur vil vi atter besøge de traditionelle gode områder med mulighed for havørn og kongeørn samt adskillige røde glenter. Vi ser også overvintrende musvåger, fjeldvåger samt blå kærhøg og evt. vandrefalk. I skoven mulighed for grønspætte, sortspætte og evt. invasionsarter. Tilmelding sker ved at indbetale kr. 300 for voksne og kr. 250 for unge under 13 år på giro 807 3333 (ved netbank girokort type 01 eller reg.nr. 4180) 6. januar. Mrk. B1.

Skåne lør. 18/2. Afgang Sjælør Station kl. 8. Turledere: Jan Hjort Christensen og Ingelise Aarøe Petersen. På denne forårstur vil vi atter besøge de traditionelle gode områder med mulighed for havørne, kongeørne og adskillige røde glenter. Mulighed for nord trækkende gæs, musvåger, fjeldvåger, spurvehøge samt blå kærhøg. I skoven mulighed for drosler, korsnæb og trommende spætter. Tilmelding sker ved at indbetale kr. 305 for voksne og kr. 255 for unge under 13 år på giro 807 3333 (ved netbank girokort type 01 eller reg.nr. 4180) senest 3. februar. Mrk. B2.

RESERVATERNE

Gundsømagle Sø - skægmejseland lør. 3/12 kl. 10-13. P-pladsen ved Fugleværnsfondens reservat ved Østrup. Så længe søen er isfri, kan der ligge store flokke af troidænder. Ligeledes kan man være heldig at se taffelænder på søen. I rørskoven er skægmejslerne forholdsvis nemme at få øje på, når de i alle døgnets lyse timer søger efter tagrørsfrø, så de kan overleve de kolde nætter. Medbring gerne kaffe og noget spiseligt til en pause ved vest-tårnet, hvor der er bænke.

Høgeugle: Mange eksperter forventer en decideret invasion af høgeugler nordfra i vinter. Sååh – ud at lede med dig.

Grågæssene

Specielt for
SENIORER

Betaling. Betaling for seniorture foregår udelukkende pr. bank (ved bankoverførsel reg.nr. 9541 konto 60072035) DOF København, Seniorudvalget, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. Eventuel framelding til endagsture må finde sted senest onsdag ugen før turens afholdelse. Det indbetalte beløb returneres, fratrukket et ekspeditionsgebyr på kr. 50.-/ pr. person.

Bemærk: Vi sender ingen bekræftelse på endagsture. Du er på listen, hvis du ikke hører fra os. På flerdagsture sender vi bekræftelse på din tilmelding. Kontakt: Jan Mollerup (tlf. 40 50 84 87 / f.mollerup@mail.dk).

Turledere: Erik Larsen, Elsebeth Gludsted, Jesper Tendal, Bjarne Andersen. Læs det detaljerede program i "Grågåsen" eller under ture på www.dofkbh.dk.

Kontakt: Jan Chr. Mollerup (tlf. 40 50 84 87 / f.mollerup@mail.dk)

MØDER

Alle foredrag afholdes i Vanløse Kulturhus, Frode Jacobsens Plads 4, 2720 Vanløse. Tæt ved S-tog og Metro. Starttidspunkt kl. 13. Entré 20 kr. Der serveres kaffe/the fra kl.12.30.

Carsten Andersen fortæller om Goa ons. 16/11 kl. 13. Kom med på en tur i ord og billeder til den indiske delstat, Goa, hvor en række forskellige biotoper lokker med et hav af eksotiske arter. Området er let tilgængeligt fra Danmark, så kom, og bliv inspireret til en tur til Orienten".

Fugle fra nær og fjern ons. 14/12 kl. 13. Vi skal igen møde Bo Tureby og se hans fantastiske billeder, som altid ledsages af relevante, muntre kommentarer.

Et Vestjysk fugleliv - med afstikkere til Grønland og Bagenkop havn ons. 11/1 kl. 13. Henrik Knudsen holder foredrag. Et sabbatår i 1988 på Blåvand Fuglestation blev begyndelsen til et liv med fugle. Mit foredrag vil især handle om Blåvand Fuglestation, hvor jeg har været tilknyttet som observatør og ringmærker. Der vil være beretninger om Tipperne, afstikkere til Grønland (når den evigt tomme pengepung igen skulle fyldes op) og lidt om Bagenkop havn, hvor min store passion for kaspiske måger dyrkes.

Jette Bjerregaard Kristensen fortæller om en rejse til Antarktis ons. 8/2 kl. 13. Foredrag med billeder fra Antarktis med et mangfoldigt og rigt dyreliv. Her kommer vi tæt på pingviner, havets fugle, sæler, søelefanter og hvaler. Vi besøgte Argentinas sydspids, Falklandsøerne, South Georgia og øgrupper ned til det Antarktiske fastland på en 3 ugers sejlads.

TURE

Søndersø ons. 23/11 kl. 9-14. Vi mødes på P-pladsen v. vandværket på Ballerupvej. Vi går rundt om søen (ca. 5 km) og kigger efter fuglene på søen og i beplantningen og besøger de to fugletårne.

Juletur til Tueholm Sø og Vallensbæk Mose ons. 7/12 kl. 10-14. Vi mødes ved restaurant Mosehuset på Rendsagervej i Vallensbæk, og går en tur rundt om søerne - pas på der kan være trolde. Medbring som sædvanlig lidt julegodter til fælles hygge.

Ud i det blå Sydsjælland ons. 18/1 kl. 7-17. Bustur fra Ballerup Station med opsamling ved Ølsemagle Revle. Vind og vejr afgør dagens lokaliteter. Vi håber på havfugle, gæs og rovfugle. Max 40 deltagere. Indbetal kr. 230 på vores bankkonto (reg.nr. 9541 konto 60072035) DOF København, Seniorudvalget senest 11/1. **Husk at anføre ved betaling, såfremt du IKKE stiger på i Ballerup.** Efter den 18/1 kan du kontakte Jan Mollerup (tlf. 40 50 84 87) og forhøre dig om evt. restpladser.

Stop med at drømme. Begynd at pakke!

Florida 8-16/1 2017 • Costa Rica 23/1 - 6/2 2017
Etiopien 4-24/2 2017 • Cambodia 19/2 - 4/3 2017

AviFauna
NATURRESOR

www.avifauna.se

Hold dig opdateret om aktiviteter på www.dofkoege.dk

MØDER

Varanger man. 21/11 kl. 19. Det grønne Hus, Vestergade 3C Køge. Niels (fra Rødvig) beretter og viser billeder fra sine to ture.

Årets fugleoplevelser. Kom, fortæl og vis dine billeder tors. 26/11 kl. 19. Det grønne Hus, Vestergade 3C Køge. Steffen, Marta og Henning lægger for med Extremadura.

Fuglekonge: Det er hårdt at være en lille fugl i Danmark om vinteren. Varmetabet er så stort, at en fuglekonge skal finde et insekt i gennemsnitlig størrelse hvert 2.5 sekund for at overleve. Og når man primært lever af bittesmå bladlus, har man virkelig travlt.
Foto: John Larsen

TURE

Køge Sydstrand lør. 26/11 kl. 12-15. P-plads lige syd for Hotel Hvide Hus. Gåtur. Vadefugle, bl.a. islandsk rødben, knortegæs, ænder og småfugle bl.a. siskener. Turleder: Søren Mygind (tlf. 22 35 45 50).

Strøby Ladeplads ons. 28/12 kl. 10-13. P-pladsen (over for tidl. købmand) ved Vejs ende, Strøby Ladeplads. Gåtur langs kysten og i Magleby Skov. Mulighed for bl.a. havlit, bjergand, lille skallesluger samt småfugle i skoven. Turleder: Søren Mygind (tlf. 22 35 45 50).

Gåsetur. Gjorslevs marker ons. 11/1 kl. 10-14. P-plads Nordøst for Søholm. Udover diverse gæs mulighed for "gode rovfugle". Turledere: Gitte og Allan Kruse. (tlf. 42 45 42 19).

Ørnetur til Skåne lør. 4/2. Afgang med bus fra Ølby Station kl. 7.35, hjemkomst samme sted kl. 19. På turen vil der være mulighed for at opleve havørne, kongeørne, røde glenter, masser af gæs m.m. ved de klassiske skånske fugle-lokaliteter som: Fyledalen, Sövdesjön og Krankesjön. Tilmelding foretages ved senest 15/1 at indbetale 300 kr. pr. person på reg. nr. 1438 - konto nr. 6446478190 mærket med dit navn og "ørn". Hjemmeboende børn i selskab med forældre 50 kr. Turleder: Søren Mygind (tlf. 22 35 45 50). Husk pas.

Der henvises til vores hjemmeside, www.dof-roskilde.dk, hvor alle aktuelle ture og arrangementer bliver annonceret.

MØDER

Fotoåret 2016 ons. 18/1 kl.19. VUC-Roskilde, Læderstræde 4, 4000 Roskilde. Vi vil gerne give alle fotograferne blandt vores medlemmer mulighed for at vise, hvad de har forevigt af oplevelser i løbet af året 2016. Det er en mulighed for at dele sine oplevelser med fællerne udi ornitologien, og få en hyggelig snak om det ornitologiske år der gik. Hvis man gerne vil vise nogle af sine billeder, skal man tilmelde sig til Bjarne på jensenab@mail.dk, så vi kan fordele tiden nogenlunde lige-ligt. Mødeleder: Bjarne Bo Jensen (tlf. 51 49 07 21/jensenab@mail.dk).

Møde om Atlas-projektet man. 6/2 kl.18.30. VUC-Roskilde, Læderstræde 4, 4000 Roskilde. Thomas Vikstrøm fra Fuglenes Hus, som er projektleder på Atlas III-projektet, fortæller om nogle af de foreløbige resultater af 3 års kortlægning af de danske ynglefugle. Herefter drøftes problemer og udfordringer i forbindelse med registreringen, samt hvordan vi får mest udbytte af det sidste år i projektet. Mødet

henvender sig især til Atlas-kvadratansvarlige, men alle er velkomne, og alle – også andre end de kvadratansvarlige – er meget velkomne til at indtaste data i atlasbasen. Vi starter med lidt mad og drikke betalt af projektet inden mødet - derfor mødetidspunkt kl.18.30. Af hensyn til traktementet er der tilmelding senest 1/2 til Per Frydenlund Nielsen (tlf. 22 54 83 13/perfrydenlundn@gmail.com).

TURE

Tur til Tissø og omegn i Vestsjælland søn. 6/11 kl. 13-18. Gustav Wiedes P-plads, Hedegade 5, 4000 Roskilde (indkørsel fra Byvolden). Vi ser på de store mængder af rastende svaner, gæs og ænder m.fl. og slutter af med at se de røde glenter flyve til fælles overnatningsplads. Tilmelding: Sten Asbirk (tlf. 20 29 55 65).

Vintertur til Staunings Ø tirs. 27/12 kl. 10-13. P-pladsen i skoven ved Jersie Strand, for enden af Parkvej. Staunings Ø har også noget at byde på om vinteren. Hvis strandsøen ikke er frosset til, ligger der ofte et udvalg af andefugle, og i bugten er der ofte flere lappedykkere mm. På land er der gode muligheder for bjergirisk og gråsisken i klitterne, skægmejser i tagrørene og måske er der igen i år mosehornugler. Hvis bjerglærkerne igen i år indfinder sig ved Køge Sydstrand, afslutter vi turen der. Ingen tilmelding. Turleder: Bjarne Bo Jensen (tlf. 51 49 07 21/jensenab@mail.dk).

Pip på Askov Højskole

I samarbejde med leder af Vadehavscentret Klaus Melbye

Edderfugle

Vadehavscenteret

Klaus Melbye

Mærk vingesuset fra naturens fascinerende skabninger
Nyd store vinter-oplevelser i det fri og spændende foredrag på kurset "Fugle i Naturen"

Fugle i naturen: 22. – 28. januar 2017

ASKOV HØJSKOLE

Askov Højskole · Maltvej 1 · 6600 Vejen · Tel.: 7696 1800
info@askov-hojkskole.dk · www.askov-hojkskole.dk

Udlejes: Vedersø. 4 personer. Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund ugeneret indhegnet, udsigtshøj. Udsigt til klitter og fredede strandenge. Stort fugletræk samt mulighed for 'lille' sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre Sø 800m væk. Ynglende tårnfalke i haven. Rigt fugleliv, fodres hele året. Musvåge på foderbræt 25m fra huset. Ugepris: kr. 2.700,- Rengøring kr. 300,- El afregnes. Pris pr. døgn, kr. 450,- for to personer inkl. sengelinned og håndklæder. Hund er velkommen. Henv. Anette Schmidt: 22 55 06 00.

Djursland, Stubbe Sø Sommerhus ("Bogpeters Hytte") midt i Fugleværnsfondens reservat ved Stubbe Sø udlejes (kun til DOF-medlemmer). Garanti for ynglende topmejse, broget fluesnapper, hedelærke og rødrygget tornskade. Adgang til søen og mulighed for dejlige ture i nærområdet. Ikke langt til Ebeltoft, badestrand og Djurslands turistattraktioner. Ingen fjernsyn – men fred og ro. Huset er på 80m² (6 pers./to soverum). 2600 kr/uge + el. Henv. Peter Lange, tlf.: 86 95 03 41 eller mail: peterlange@dofoj.dk. Læs mere på www.dofoj.dk/bogpetershytte.

Dejligt sommerhus 400 m fra Lild Strand udlejes. Sommerpris 3000 kr vinterpris 2000 kr. pr uge + el. Huset ligger i fredet område i cykelafstand til Vejlerne. Langs stranden er der 4 km til Bulbjerg. I klitplantagen er der svampe i sæsonen, og i stille vejr er der frisk fisk på havnen. 6 faste sengepladser, brændeovn og huset er i øvrigt veludstyret. Mail: ullaperu@yahoo.dk Mobil 30288560

KEEP ON
Travel

Birding til Colombia og fuglefestival
14 dages alt ink.
10% til DOF medlemmer
Ret til ændringer forbeholdes
+45 3117 1485. www.keepon.travel

Limfjorden - Vejlerne Lunt lille træhus, smukt beliggende med helt fri udsigt over Arup Dæmning, fjord og reservat. Helårsbolig, enkelt indrettet til 2-4 pers., med tekøkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes billigt på dags- eller ugebasis. Tlf. 30 62 4556. E-mail. lottelolk@outlook.dk. www.limfjorden-vejlerne.dk

Walk With Jith tour operator
Nature, Bird & Photography
Tours in
Sri Lanka
Web
walkwithjith.com
E-mail
walkwithjith@hotmail.com

Malariafri safari til fugleforskeren Jørgen Rabøls sydafrikanske reservat
Gør som mange andre fuglefolk: tag med super-engagerede biologer på en anderledes og personlig safari til Sharkati i UNESCO Reservatet Waterberg i Limpopo. Grupper på max. 12 personer, 3 årlige ture. Eller vælg individuelle ture m/egen privatchauffør på andre tidspunkter. Fantastisk natur med over 300 fuglearter og masser af vilde dyr. Hyggelig lodge med gæstehuse, pool, frodig have. Netfangst, bushwalks, safaris, natur/fugleforedrag, fuglelister mm. Du må gerne gå egne ture i reservatet. Endvidere mange ture til nationalparker, RAMSAR-område, township, landsbyskole, meteoritkrater, World Heritage Site mm. Medlem af Rejsegarantifonden. 12- og 15-dage all-inclusive: 18.990 og 23.990, nov og feb. Turledere: biologer & medejere Jørgen Rabøl og Danna Borg, www.biotravel.dk tlf: 2484 9392/6143 6963

Sydlangeland - Klise Nor Hyggeligt stråetækt hus på 86 m². Udsigt over det fredede Klise Nor. Plads til 3 (4) personer. Ligger omgivet af området med vilde Exmoor-ponyer. Rigt fugleliv. Gode fiskemuligheder. Tæt ved badestrand og golfbane. Ledige uger i højsæsonen til 3000 kr./uge. Også ledige uger i resten af juni og august samt forår og efterår. Se vores hjemmeside for yderligere oplysninger. Tlf. 62561841 / 30491751 tryggelev@gmail.com. www.vesteregndk

Naturperle på Lolland sælges
Tidligere gartneri med godt 2 HA jord, som af ejer igennem årene har omdannet til en natur ejendom med skov, hestefolde, levende hegn med stier, stenbunker med Læk og firben. 3 søer, en del med vild natur og masser af plantede træer og buske bla. vilde æbler, vildpære og blommer. Der er i flere år vinterfodret havørn, glenter og andre rovfugle som kan betragtes fra en lille hytte i skovbryn. Der er registreret 35 forskellige fuglearter ynglende på stedet bla. Tårnfalk, Natugle, Nattergal (2014-15), Mursejler og masser af både Landsvale og bysvale. Af mere usædvanlige kan nævnes Halemejsje, Dompap, Rødstjert og Fuglekonge. Gammel gartneriskorsten med flagermus og storkerede på toppen. Bygningerne består af: Renoveret stuehus på 193m². Udbygninger på 287m² bestående af stald med 2 hesteboxe, værksted og stor lade. Fredelig beliggende for enden af blind vej midt imellem Naturpark Maribosøerne og Hyllekrog. Der er 4 km til Holeby med 2 dagligvare butikker, skole og hal. 5 km til motorvejstilkørsel. Alt dette kan købes for 1.895.000. Se mere hos EDC Maribo eller kontakt ejer tlf. 40537364

MØN Lille hyggeligt 4-personers sommerhus i Ulvshale med køkken, bad, brændeovn og el-varme. Udlejes på dags- eller ugebasis. Min. 2 døgn. Tlf. 23805722. E-mail: metthenriksen@gmail.com.

Din egen safari med privatchauffør til Sharkati, fugleforskerens sydafrikanske reservat

Rejs når det passer dig og få din egen privatchauffør. Dette er et unikt tilbud, som ingen andre på markedet tilbyder. Turene er populært hos par, familier og grupper, som vil rejse selv, ønsker et godt og gennembrøvet arrangement til en fornuftig pris og som værdsætter fleksibilitet i dagsprogrammet. Sharkati, som ligger i det malariafri UNESCO Reservatet Waterberg i Limpopo, har lodge, gæstehuse, pool frodig have og en personlig betjening. Fantastisk natur, over 300 fuglearter, masser af vilde dyr. Daglige guidede bilsafaris og walks er inkluderet, egne gåture er tilladt. Endvidere udflugter til to fantastiske nationalparker, township, landsbyskole, regeringsbyen Pretoria mm. 10/11 dage 17.000/19000 kr/person all-inklusive. Biologer/medejere Jørgen Rabøl og Danna Borg, www.biotravel.dk tlf: 24849392/61436963

Fantastiske fugleoplevelser i Naturpark

Vesterhavet og bekvem overnatning tæt på spændende natur. Gode, isolerede hytter med bad og toilet udlejes hele året rundt. Oplev efterårstrækket ved Blåvandshuk – Se stormfugle ved Vesterhavet om vinteren – Gå på kratlusk i plantagen/på heden – Tilbring timevis ved Filsø med bl.a. havørne og en masse andre fugle. Måske du ser den store tornskade på vej derom. "Ta' fx et smut til Tipperne eller Skjern i foråret". "Afstande: Blåvandshuk og Skallingen 15 km, Filsø og Vrøgum Kær 10 km, Aal Plantage 8 km, Vejers Strand 1,5 km, Kallesmærsk Hede 1 km, Vejers Plantage 0 km." Opholdsstue og fælles køkken til mindre forsamlings. Vejers Havvej 7, 6853 Vejers Strand. Tlf.: (+45) 75277054. www.stjernerocamping.dk.

Bjælkehytte på Øland Vil du eje en bid af UNESCOs verdensarvsområde på det sydlige Øland – så er chancen her. Hytten, der er helt ny, er beliggende på en 1.220 m² stor parklignende grund nord for Carl X's mur og i gåafstand fra Ottenby på sydspidsen af Øland – en af Skandinaviens bedste fuglelokaliteter. Få hundrede meter til hyggelig fiskerihavn og Grönhøgen Golf. Pris: 275.000 kr.

Se mere hos vores svenske ejendoms-mægler:
Scan QR-koden eller søg "Nybo 154, Grönhøgen" på Google.

Gavekort til bidragydere til DOF's medier

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til DOF's medier. Som en anerkendelse modtager bidragerne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således:
a. 1 foto: 100 kr. b. 2-4 fotos: 200 kr. c. 5+ fotos: 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

På tur med DOF Travel

Fuglerejser med indhold

Se de mange tilbud på vores hjemmeside:

www.doftravel.dk

Fuglerejser over hele verden med kvalificerede og erfarne ledere

Dansk Ornitologisk Forening – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International
Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800
email: dof@dof.dk. www.dof.dk

DOF's formand: Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF: Sker ved indbetaling på girokonto 7 00 08 39
Støttebeløb til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse, som er fradragsberettiget, kan indbetales på samme girokonto.

Årlige kontingenter:

Kernemedlemmer:	kr. 470,00
Ungdomsmedl. (u. 26 år)	kr. 235,00
Medlemmer:	kr. 325,00
Husstandsmedlemsskab:	kr. 630,00

Fugleværnsfonden: Fugleværnsfonden er en almennyttig fond stiftet af DOF. Fondens formål er at købe og drive fugle- og naturreservater og formidle viden og oplevelser fra disse reservater. Støttebeløb, som er fradragsberettiget, kan sættes ind på Fugleværnsfondens girokonto 5 09 42 32.
email: fvf@dof.dk. www.fuglevaernsfonden.dk

Naturbutikken: Naturbutikken i Fuglenes Hus tlf: 3328 3838
Åbningstider: Man.-fre. kl. kl. 11-17:30, lørdag 10-14. www.naturbutikken.dk

Bor du i udlandet, kontakt da venligst DOF for nærmere oplysninger om priser.

DU KAN FINDE VORES PRODUKTER
HOS EKSKLUSIVE SPECIALISTFORHANDLERE
OG ONLINE PÅ WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

DEN NYE EL UBEGRÆNSET *PERFEKTION*

Den nye EL-familie fra SWAROVSKI OPTIK er den hidtil bedste. FieldPro-pakken bringer komfort og funktionalitet op på et helt nyt niveau. Den perfekte optiske ydelse og præcision, den enestående ergonomi og det forbedrede design er som prikken over i'et på dette teleoptiske mesterværk. Få endnu mere ud af de særlige øjeblikke – med SWAROVSKI OPTIK.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI
OPTIK